

P
O

Vanhempi rikoskonstaapeli Heli Tyrkkö:

REFLEKTIOTAIDOT HELPOTTAVAT POLIISITYÖSSÄ

TYÖSSÄ

Poliisi
pelaamalla
nuorten pariin

16

PINNALLA

Matkustaminen:
onko työtä tehtävä
lepoajalla?

19

AJASSA

Työhyvinvoinnin
parantaminen
on maraton

22

1

2024

PARASTA ERIKOISPUHDISTUS- JA VAHINKOSANEERAUSPALVELUA! 24/7 PÄIVYSTYS 0800 155 525

ilmainen asiakaspalvelunumero

MEIHIN LUOTETAAN,
LUOTA SINÄKIN!
TOTEUTUNUT YLI 150 TOI-
MEKSIANTOA KALMA- JA
RIKOSPAIKKAKOhteista
VUONNA 2020.

VAHINKOPALVELU

**KUOLINASUNTOJEN KEMIALLISET HAJUNPOISTOT,
OTSONOINNIT JA ALIPAINESTUKSET**

**RIKOSPAIKKOJEN PUHDISTUKSET, DESINFIOINNIT
JA HAJUNPOISTOT**

**SIRPALESIIVOUKSET, GRAFFITIEJEN POISTOT,
NOKIPESUT, SAVUVAURIOSIIVOUKSET
JA HAJUNPOISTOT**

**VESIVAHINKOJEN JÄLKEISET KUIVATUKSET
JA DESINFIOINNIT**

**VUOTO- JA PALOKOhteIDEN SEKÄ KALMA-
ASUNTOJEN JA RIKOSPAIKKOJEN VAHINKO-
TORJUNTATYÖT SEKÄ VAHINKOSANEERAUS**

OLEMME SAANEET
KIITOSTA NOPEASTA
VASTEAJASTA, RAPOR-
TOINTIPALVELUSTA SEKÄ
ASiantuntemuksesta
VAHINKOKOhteIDEN
HOITAMISESSA.

RIKOSPAIKKOJEN PUHDISTUKSET

PÄIVYSTYS-
PALVELUMME
PALVELEE 24/7.

VASTEAIKAMME
PÄÄKAUPUNKI-
SEUDULLA
ON 2h.

PÄIVYSTYSPALVELU 24/7
PUH. 0800 155 525

asiakaspalvelu@optimasiivous.fi
www.optimasiivous.fi

Optima palvelut

TOIMIPAIKAT
Helsinki
Harjukatu 4A
00500 Helsinki

Espoo
Lokirinne 1
02320 Espoo

Vantaa
Laurintie 138
01400 Vantaa

Turku
Joukahaisenkat. 6, 7 krs.
20520 Turku

Tampere
Hallituskatu 9
33200 Tampere

sari.wiid@spjl.fi

FB: SPJL.PO

Bluesky: bsky.spjl.social

Instagram: spjl_po

LinkedIn: spjlry

X: SPJL_PO

Kuka muistaisi työhyvinvointia?

SARI WIID

Suomen talous on saatava nousuun, ja siksi puhutaan kiihkeästikin tuottavuuden lisäämisestä muun muassa kannustinloukkuja purkamalla ja työllisyysastetta nostamalla. Vain yksi on joukosta poissa - tuottavuuden tärkeä rakennusaine: työhyvinvointi.

SPJL:n jäsenkyselyssä vuoden 2022 lopulla 90 % vastaajista oli havainnut työyhteisössään uupumusta, joka näkyi muun muassa työsuorituksen tason laskuna (60 %) ja poissaolojen lisääntymisenä (59 %). Musertava työmäärä nousi vahvasti esille, mutta uupumuksen kokemukseen vaikuttivat myös arvostuksen puute, kokemus että kukaan ei välitä sekä se, että palkka ei tunnu oikeudenmukaiselta.

Työterveyslaitoksen *Miten Suomi voi*-tutkimukset ovat jo muutaman vuoden ajan kertoneet huolestuttavasta trendistä: suomalaisten työhyvinvointi heikkenee. Kyse ei ole viime kesänä aloittaneen hallituksen ohjelmasta, vaan pitempiä aikaisesta kehityksestä. Miksi tätä kehitystä ei nosteta esiin, kun puhutaan työelämän uudistamisesta?

Helmikuun lopulla julkaistu Työterveyslaitoksen tutkimus kertoo, että työhyvinvointi on edelleen heikentynyt ja muutos näkyy erityisesti työn imun vähentymisenä ja työssä tylsistymisen lisääntymisenä. Työuupumuksen yleistymisen on pysähtynyt - mutta tilanne ei ole parantunut.

Tutkimusprofessori **Jari Hakanen** totesi: ”Koska kuitenkin tiedämme työn imun ja työssä tylsistymisen vaikutukset terveyteen ja tuottavuuteen, ovat niissä tapahtuneet kielteiset muutokset huolestuttavia.”

”Työhyvinvoinnin heikentymisellä on monenlaisia kalliita kerrannaisvaikutuksia, jois-

ta myös työnantajien kannattaa olla kiinnostuneita. Se voi näkyä esimerkiksi irtisanoutumisina ja heikompana työssä suoriutumisenä”, toteaa erikoistutkija **Janne Kaltiainen**.

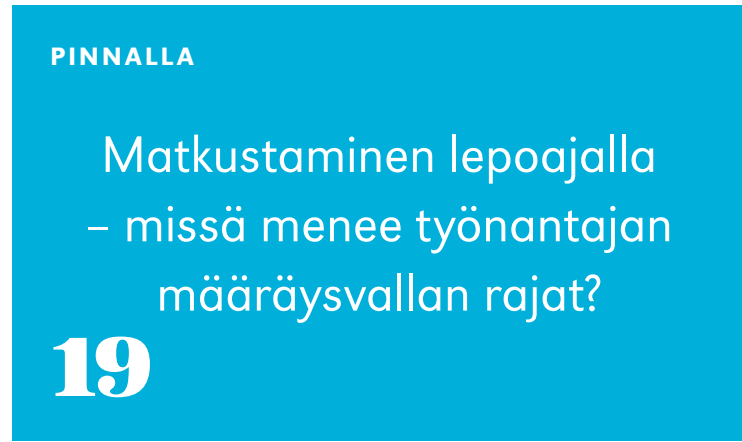
Toisesta näkökulmasta on viime aikoina nostettu esiin myös epärealistiset odotukset työelämää kohtaan. Hyvää tarkoittava ”kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa” -ajattelu voi erityisesti nuorilla (mutta miksei vähän vanhemmillakin) johtaa stressiin ja riittämättömyyden tunteisiin, kun elämä opettaa, että kaikista ei ole kaikkeen.

Työhyvinvointi ja siitä kumpuava tuottavuus ovatkin monen tason asioita. Työntekijän ei pidä vaieta omasta tilanteestaan, vaan se pitää saattaa esimiesten tietoon. Apuaan tarjoavat varmasti niin työsuojeluvaltuutetut kuin ammattiliittojen luottamusmiehetkin. Työnantajan on syytä puuttua asiaan. Mutta työhyvinvointi on yleisemmällä tasolla myös poliittisten päättäjien asia, varsinkin päättäjien, jotka haluavat uudistaa työlainsäädäntöä ja työelämää.

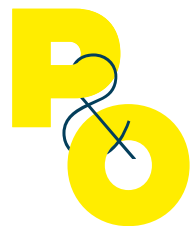
Onneksi on niitäkin, jotka pitävät asiaa esillä. SPJL on yksi niistä, samoin Akava, jonka puheenjohtaja **Maria Löfgren** totesi hiljattain: ”Raivataan työmarkkinatulppa yhdessä alta pois ja panostetaan kasvua tukeviin toimiin: osaamiseen ja koulutukseen, työkykyyn, työhyvinvointiin. Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä tilanteessa, jossa tehdään kipeitä julkistalouden päätöksiä.”

” Työhyvinvoinnin heikentymisellä on monenlaisia kalliita kerrannaisvaikutuksia.

Kannen kuva: Katja Almgren

POLIISI & OIKEUS
94. vuosikerta

Julkaisija

Suomen Poliisijärjestöjen
Liitto SPJL

Toimitus

Asemamiehenkatu 2
00520 Helsinki
viestinta@spjl.fi

Päätoimittaja
viestintäpäällikkö
Sari Wiid
p. 041 730 5957
sari.wiid@spjl.fi

Toimitussihteeri
visuaalisen viestinnän
asiantuntija
Katja Almgren
p. 044 582 0012
katja.almgren@spjl.fi

Osoitteenmuutokset
jäsenrekisterisihteeri
Anne Rakka
p. 050 415 2080
anne.rakka@spjl.fi

Ilmoitukset
Olli-Pekka Duk
p. 050 378 3932
ollipekka.duk@gmail.com

Taitto
Kaaripiste Oy

Paino
Grano
p. 029 1800 400

ISSN 1238-5387
(painettu lehti)

ISSN 2670-1596
(lehti verkossa)

Aikakausmedian jäsen

Muistamiset sähköpostilla osoitteeseen:
viestinta@spjl.fi. Muistamisia julkaistaan
enintään kuusi kuukautta tapahtuman jälkeen.

Muu toimituksellinen materiaali sähköpostilla
osoitteeseen: viestinta@spjl.fi. Artikkeliehdotuksissa
suosittelemme olemaan yhteydessä toimitukseen
viimeistään kuukautta ennen kunkin lehden
aineistopäivää.

Toimitus ei vastaa sille ilmoittamatta lähetetyistä
materiaalista. Toimitus pidättää oikeuden muuttaa
tekstejä, valikoida ja olla julkaisematta tekstejä.
Materiaalia ei palauteta.

Lehti nro 2/2024 ilmestyy viikolla 25,
aineistot viimeistään 14.5.

Lehti nro 3/2024 ilmestyy viikolla 38x,
aineistot viimeistään 13.8.

Spjl Suomen
Poliisijärjestöjen
Liitto

3 Pääkirjoitus – Kuka muistaisi työhyvinvointia?

6 Puheenjohtajalta – Työmarkkinat solmussa

8 Lyhyesti

10 Reflektiotaidot helpottavat poliisityössä

16 Poliisi pelaamalla nuorten pariin

19 Matkustaminen lepoajalla – missä menee
työnantajan määräsvallan rajat?

20 Liiton vakuutukset kattavat myös
ammattilliset tarpeet

22 Työhyvinvoinnin parantaminen ei ole
sprintti vaan maraton

26 Pykälän pyörteisä

28 Vaihjetaan vapaalle – Kuorossa voit olla
osa soitinta ja kertoa laulun tarinan

31 Naispoliisien aseman vakiintuminen oli
vuosikymmenten taival

36 Passipoliisista pomoksi – 42 vuotta iloa,
surua ja ihmisiä

40 Muistamiset

41 Pulmakulma

42 Repe

42 SPJL:n toimisto

43 Oden oodi – Menekkos siitä!

jonne.rinne@spjl.fi
 FB: SPJL_PO
 Bluesky: bsky.spjl.social
 Instagram: spjl_po
 LinkedIn: spjlry
 X: SPJL_PO

” Suomalainen sopimusyhteiskunta on puolustamisen ja säilyttämisen arvoinen.

Työmarkkinat solmussa

Kesäkuussa 2023 julkaistuun hallitusohjelmaan tutustuessani alkoi vaikuttaa ilmeiseltä, ettei häiriöiltä työmarkkinoilla voitaisi välttyä. Sama tunne vahvistui Hanasaassa syksyllä 2023 järjestetyssä palkansaajakeskusjärjestöjen tapaamisessa, johon osallistuin keskusjärjestömme Akavan edustajana. Poliittiset lakot alkoivatkin loppusyksystä ja ovat jatkuneet aina tähän hetkeen asti. Vaan mitä meillä on oikeus odottaa tulevalta?

Tiedämme varsin hyvin, että demokraattisin vaalein valittu eduskunta ja sen muodostama hallitus haluavat lainsäädäntöiteitse vaikuttaa muun muassa työmarkkina-toimintaan, ja että lainsäätäjällä on oikeus ja velvollisuus täyttää tehtävänsä. Kyse ei ole siitä, voiko istuva hallitus vaikuttaa työmarkkinoiden toimintaan, vaan siitä, missä määrin ja millä tavoin sitä on totuttu Suomessa aiemmin tekemään.

Valtion virkamiesten osalta on voimassa niin sanottu absoluuttinen työrauhavelvoite, joka tarkoittaa sitä, että valtion virka- ja työehtosopimuksen voimassaolon aikana kaikki järjestölliset toimet ovat kiellettyjä. Sopijakumppanina JUKO ja me sen osana kunnioitamme tehtyä sopimusta, jota olen itse ollut neuvottelemassa. Tästä johtuen JUKO ja myös SPJL jättäytyivät Akavan 6.2.2024 järjestetyn ulosmarssin ulkopuolelle. Toin tämän henkilökohtaisesti esiin Akavan järjestämässä tiedotustilaisuudessa 22.1.

Vaikka SPJL ei osallistunut eikä osallistu näistä syistä järjestöllisiin toimiin, olemme osa Akavaa ja siten myös sitoutuneita Akavan päätöksentekoon. Akavan vahva viesti on, että sekä työnantajien että työntekijöiden edustajien tulisi palata neuvottelupöytään ja etsiä yhdessä ulospääsyä tämänhetkisestä työmarkkinatilanteesta. Hallitus on pääministeri **Orpon** ja työministeri **Satosen** suilla korostanut, että neuvotteluteitse aikaansaatu ratkaisu kelpaa hallitukselle, kunhan se vastaa vaikutuksiltaan hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita muun muassa työllisyyden osalta.

Menemättä tarkemmin prosessiin tai sen osiin puolustan vahvasti suomalaista järjestelmää, jossa vaikeistakin asioista on voitu keskustella ja hakea ratkaisua neuvotteluteitse. Kaikkien osapuolten on helpompi sitoutua ratkaisuun, jonka aikaansaamiseen ne ovat itse osallistuneet, vaikka lopputulos esimerkiksi KIKY-sopimusta tehässä olikin osaltamme vaikea hyväksyä.

Tulee kuitenkin muistaa, että neuvotteluteitse syntynyt kompromissi oli jäsenkuntamme edunvalvonnan näkökulmasta parempi kuin vaihtoehtona olleet lainsäädäntöiteitse suunnitellut uudistukset. SPJL on aina mieluummin neuvotteluhuoneessa hakemassa ratkaisua, kuin sen ulkopuolella odottamassa, mitä puolestamme sovitaan.

Suomalainen sopimusyhteiskunta on puolustamisen ja säilyttämisen arvoinen. Muussa tapauksessa riskinä on, että työmarkkinoita koskeva lainsäädäntö muuttuu tempoilevaksi, mikäli sitä aletaan muuttaa eduskuntakausittain ja hallitusvallan vaihtuessa.

Viimeistään EuroCOPin presidenttiydestä avautuneen näköalapaikan myötä olen havainnut, että pienen kansakuntamme voima piilee sopimusyhteiskunnassa. Toisin kuin muualla Euroopassa, meillä Suomessa ei ole ollut keltaliiviliikkeitä eikä tyytymättömyys ole muun Euroopan tavoin purkautunut mellakoimalla ja autoja polttamalla. Mitään ei kuitenkaan voi eikä saa pitää itsestäänselvyytenä. Hyvien asioiden ja niiden säilyttämisen puolesta tulee tehdä hartiavoimin töitä, vaikka toisinaan se saattaisi vaikealta näyttääkin.

Uskon siihen, että ratkaisut löytyvät sopimalla ja että työmarkkinasolmut saadaan purettua tälläkin kertaa. Muussa tapauksessa edessä voi olla lakkoja, jotka entistään vaikeuttavat yhteiskuntamme toimintaa. Lisäksi paine työmarkkinoilla saattaa purkautua syksyllä alkavalla neuvottelukierroksella, josta odotetaan muutoinkin vaikeaa tämänhetkinen taloudellinen tilanne huomioiden.

Uusi kasvo SPJL:n toimistolla! **Mira Kajander** liittyi joukkoon helmikuussa aloittaessaan tehtävät puheenjohtajan sihteerinä. Monessa mukana ollut **Tarja Heinonen** on jäämässä eläkkeelle, mutta opastaa sitä ennen Miraa uuteen työhön. Kokemusta Miralla on toki jo paljonkin, muun muassa Akavan Erityisalojen ja Superin assistenttitehtävistä. Niinpä työ SPJL:n toimistossa ei olekaan tuottanut yllätyksiä, vaikka uuden oppimistakin riittää.

– Näyttää siltä, että työ tulee olemaan ajoittain aika hektistä, mutta ei se haittaa, kun tukena on näin mukava työporukka, Mira iloitsee.

Puheenjohtajan sihteerin tavoittaa siis jatkossa sähköpostilla osoitteesta mira.kajander@spjl.fi tai puhelimitse numerosta 040 662 0534.

” Meidän pitää jatkossakin pohtia, priorisoimmeko nuoret aidosti edunvalvontamme tavoitteissa ja käytännössä. Entä pitäisikö heidän hyvinvointinsa ja arvojensa kannalta keskeisten tavoitteiden olla kaiken muun edellä tai tulisiko meidän luopua jostain heidän hyväkseen.

AKAVAN PUHEENJOHTAJA MARIA LÖFGREN
BLOGISSAAN 1.3.2024

Kysy liitosta – me vastaamme!

SPJL järjestää jäsenilleen reaaliaikaisen ”kyselytunnin” eli chatin keskiviikkona 24.4. kello 14–16. Aikaisempina vuosina suosittu ja hyväksi todettu jäsenten ja liiton toimiston välinen yhteydenpito muoto palaa siis ohjelmaan; viime vuonnahan chatin sijaan kierrettiin kenttää liiton 100v-juhlavuoden merkeissä, eikä chattia järjestetty.

Voit kysyä mitä vaan liiton toimintaan liittyvää. Toimisto on paikalla ja vastaa kysymyksiin samantien, jolloin voi esittää myös lisäkysymyksiä. Jos vastausta ei heti löydy, palaamme asiaan mahdollisimman pian.

Chattiin pääset osallistumaan liiton verkkosivuilta (www.spjl.fi). Kotisivujen oikeaan alanurkkaan ilmestyy chatin auetessa ikkuna, jonka kautta voit lähettää meille kysymyksiä, mutta tämä edellyttää, että ainakin toiminnalliset evästeet on hyväksytty. Jos et siis yleensä hyväksy evästeitä, tee se kuitenkin kyselytunnin ajaksi. Voit muuttaa evästeasetuksia aivan sivun oikeasta alalaidasta kohdasta *Tietoa evästeistä*.

Uutta on se, että voit lähettää kysymyksen myös etukäteen sähköpostilla osoitteeseen viestinta@spjl.fi. Laita aihekenttään otsikoksi ”Kyselytunti”.

Tarkistathan veroehdotuksesi

Vuoden 2023 esitetyt veroilmoitus postitetaan koteihin maaliskuussa, sähköisessä OmaVero-palvelussa esitetyt veroilmoituksen pitäisi olla jo näkyvissä, jos olet ottanut käyttöön Suomi.fi-viestit. Tällöin ilmoitusta ei postiteta kotiin.

Muistathan tarkistaa tulo- ja vähennystiedot esitetyistä veroilmoituksesta; täydentämisen määräpäivät ovat 7.5., 14.5. ja

21.5.2024 (oma määräpäiväsi näkyy veroilmoituksestasi).

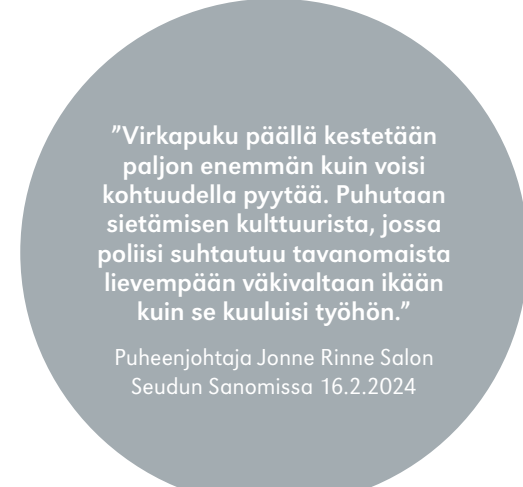
SPJL:n jäsenmaksu on verovähennyskel-poinen. Liitto on ilmoittanut perityt jäsenmaksut suoraan verottajalle, mutta kannattaa tarkistaa, että tieto on oikein esitetyssä veroilmoituksessa. Jos kaikki tiedot ovat oikein, sinun ei tarvitse tehdä mitään.

SPJL:ää kuullaan päätöksenteon ytimessä

Politiikassa eletään turbulenttia aikaa, mutta SPJL jatkaa jäsentensä viestin viemistä eduskuntaan ja hallitukselle samalla asiallisella tyylillä kuin aikaisemminkin. Esimerkkejä helmikuulta 2024: SPJL:n puheenjohta-

ja **Jonne Rinne** tapasi 28.2. oikeusministeri **Leena Meren**. Keskusteluissa nousivat esiin muun muassa oikeudenkäyntikuluja koskevan erityislain säännösten ajantasais-taminen, maalittaminen, väkivalta poliisia kohtaan sekä oikeudenhoidon ja sisäisen turvallisuuden resursointi. 15.2. järjestöpäällikkö **Mika Nygård** puolestaan puhui eduskunnan hallintovaliokunnassa Suomen ja Ruotsin poliisiyhteistyötä koskevasta esityksestä; hallituksen esitys sisältää liiton jäsenten kannalta vielä merkittäviä, ratkaisemattomia ongelmia.

”Virikapuku päällä keistetään paljon enemmän kuin voisi kohtuudella pyytää. Puhutaan sietämisen kulttuurista, jossa poliisi suhtautuu tavanomaista lievempään väkivaltaan ikään kuin se kuuluisi työhön.”

Puheenjohtaja Jonne Rinne Salon
Seudun Sanomissa 16.2.2024

88728

JÄRJESTÖPÄÄLLIKKÖ MIKA NYGÅRDIN
AIKUISKOULUTUSTUKEA KOSKEVA VIESTI
AKAVAN VIDEOILLA TAVOITTI LÄHES 88 730
HENKILÖÄ SPJL:N FB-SIVUILLA

Palkkalaskurit on päivitetty! Laskurit löytyvät SPJL:n jäsensivuilta.

SPJL:n jäsen: oletko ehdolla europarlamenttiin?

Oletko SPJL:n jäsen ja ehdolla europarlamenttivaaleissa 9.6.2024? Tarjoamme sinulle mahdollisuuden esittäytyä liiton nettisivuilla 8.4.–9.6.2024.

Eurovaaleissa valitaan 720 ”meppiä” eli edustajaa Euroopan parlamenttiin; Suomesta valitaan 15 edustajaa.

Olemme varanneet eurovaaleissa ehdolla oleville SPJL:n jäsenille, SPJL:n jäsenyydestä eläkkeelle jääneille ja SPJL:n toimistossa työskenteleville tilan, jossa voit kertoa itsestäsi seuraavat tiedot:

- Nimi
- Puolue tai vaaliliitto; äänestysnumeron voi lisätä myöhemmin
- Ammatti ja työpaikka
- Lyhyt (max. 800 merkkiä välilyönnit mukaan lukien) esittelyteksti.

Voit kertoa esimerkiksi siitä, millaista EU:ta haluat rakentaa, mitkä ovat

sinun tavoitteesi tai sinulle tärkeitä asioita europarlamentaarikkona.

Voit lähettää valokuvasi julkaistavaksi esittelyn yhteydessä.

Esittelyt julkaistaan SPJL:n sivustolla, joten niihin sovelletaan samoja linjauksia kuin muihinkin liiton kanavissa julkaistaviin teksteihin: rikokseen kehottavia, rasistisia tai yksilöitä/ihmisryhmiä solvaavia tekstejä ei julkaista. Edellyttämme myös, että jäsenyytesi SPJL:ssä on voimassa tai oli voimassa jäädessäsi eläkkeelle tai olet töissä SPJL:n toimistossa.

Lähetä tietosi, esittelytekstisi ja valokuvasi sähköpostilla osoitteeseen: viestinta@spjl.fi. Sivusto aukeaa 8.4., jos ehdokasesittelyjä on siihen mennessä tullut SPJL:n viestintään. Voit kuitenkin lähettää materiaalit hyvissä ajoin ennen sivuston aukeamista!

Lisätietoja: viestintäpäällikkö Sari Wiid (sari.wiid@spjl.fi).

Vanhempi rikoskonstaapeli Heli Tyrkkö:

REFLEKTIOTAIDOT HELPOTTAVAT POLIISITYÖSSÄ

Poliisi kohtaa työssään erilaisia tilanteita, joissa omat ennakkokäsitykset, ajatukset ja tunteet saattavat ohjata virkamiehen toimintaa eli aiheuttaa niin sanottuja vinoumia. Niistä eron pääsemiseksi auttavat itsereflektiotaidot.

Huomaamatta teemme arjessa valintoja, joiden ajattelemme olevan järkeviä ja perusteltuja. Todellisuudessa käyttäytymistämme ohjaavat enakkokäsityksemme, ajatukset, oma etu, pelot, häpeä, syyllisyys ja monet muut tunteet.

– Niiden huomaaminen ja tunnistaminen ei vain ole kovin yksinkertaista, sillä niiden käsittely on usein itselle vaikeaa, sanoo Hämeen poliisilaitoksella työskentelevä vanhempi rikoskonstaapeli **Heli Tyrkkö**, joka on juuri valmistunut Tampereen yliopistosta kognitiivisen käyttäytymisterapian psykoterapeutiksi.

– Aivojen toiminnalle on ominaista, että päätöksentekoprosessit ovat herkästi vinoutuvia. Usein ajattelumme vahvistaa sitä, mikä meille tulee helpoiten mieleen, mikä tuntuu tutuimmalta tai esimerkiksi herättää meissä eniten tunteita. Lisäksi päätöksentekoomme vaikuttavat merkittävästi henkilökohtaiset tekijät kuten sen hetkinen mielialamme, aiemat kokemuksemme ja ennakkoluulomme, kertoo oikeuspsykologi **Marianne Mäenpää** Tampereen yliopistollisen sairaalan lasten oikeuspsykiatrian yksiköstä.

Siksi tapaukseen ja sen hoitamiseen liittyvät tiedot vaikuttavat päätöksenteossa merkittävästi näitä tekijöitä vähemmän. Samat lainalaisuudet pätevät Mäenpään mukaan niin alan kokeneimmalla konkarilla kuin vasta työssään aloittaneella.

☞ Reflektiotaidot voivat kehittyä ympäristössä, jossa on avoin ja salliva keskustelukulttuuri.

Päätöksenteon vaikuttimien tunnistamista auttavat Tyrkkön mielestä itsereflektiotaidot. Reflektiolla tarkoitetaan kykyä käsitellä palautetta, ottaa oppimaansa osaksi toimintaansa, huomata omia tunteita ja ajatuksia.

– Reflektiotaidot voivat kehittyä ympäristössä, jossa on avoin ja salliva keskustelukulttuuri. Reflektioon liittyy omien vaikeiden tunteiden tunnistaminen, mitä monesti mieluummin välttelee kuin niistä puhuu, Tyrkkö jatkaa.

Reflektiotaidot kiinnostivat Tyrkköä siinä määrin, että hän teki aiheesta opintojensa lopputyön peilaten sitä poliisityöhön.

Yksinpärjäämisen kulttuuri painolastina

Tyrkkö haluaisi ravistella poliisikulttuurista jatkuvan pärjäämisen vaatimuksen ja omista tunteista vaikenemisen. Niiden tilalle hän toisi avoimuutta sekä tunteiden ja ajatusten käsittelyn hyväksymistä reflektiotaitoina. Hän viitaa teokseen *Poliisityön psykologia*:

”Puheeseen omasta haavoittuvuudesta ei ole poliisissa totuttu. Taustalla vaikuttavat poliisiorganisaation maskuliinisten arvojen lisäksi suomalaiset kulttuuriset ihanteet sisukkuudesta, kotikasvatuksessa korostettu itsenäinen pärjääminen ja vaikeudet omien tunteiden käsittelemisessä.”

Tyrkkö myöntää, että hakeutui poliisikoulutukseen itsekin osin juuri siksi, että omassa kotikasvatuksessa arvostettiin näitä perisuomalaisia ihanteita, jotka istuivat poliisikulttuuriin.

Älä rutise, tee itse, ole reipas ovat kieltämättä mantroja, joita suomalaisessa kulttuurissa on viljelty kautta aikain. Kuitenkin vastikään tehdyssä kyselyssä yksilökeskeinen ja yksinpärjäämiseen ohjaava kulttuuri sekä ympäröivä yhteiskunta nousivat merkittäviksi nuorison pahoinvointiin vaikuttaviksi syiksi.¹

– Sittemmin olen huomannut, että näiden ihanteiden mukaan eläessäni tulen laiminlyöneeksi ison osan tunteistani, mikä alkaa lopulta kuormittaa, Tyrkkö sanoo.

Tyrkkö haki poliisiksi suoraan lukiosta, mutta päätyi sitenkin opiskelemaan sosionomiksi. Valmistuttuaan hän

työskenteli lastensuojelulaitoksissa, joissa hän kohtasi poliiseja työssään. Siitä syttyi kipinä hakea poliisikouluun uudelleen.

Moniammatillisuus on palvellut lähisuuhdeväkivaltaa tutkivaa Tyrkköä uralla, jonka aikana hän on tehnyt huumerikostutkintaa, väkivaltarikostutkintaa, lapsiin kohdistuneiden rikosten tutkintaa sekä ollut mukana koulupoliisitoiminnassa ja ankkuritiimissä.

Musta huumori voi tappaa avoimuuden

Tampereen yliopistollisen sairaalan oikeuspsykiatrian yksikkö tekee tiivistä yhteistyötä poliisilaitosten lapsirikostutkijoiden kanssa. Kun Mäenpään aloitti työt yksikössä seitsemän vuotta sitten, hän huomasi nopeasti, kuinka poliisikulttuuri on monella tapaa kova ja vaativa poliiseja kohtaan.

– Olen nähnyt poliisikulttuureita, joissa yhä elää tietynlainen selviämisen mentaliteetti. Poliisiin täytyy sietää juttuja kuin juttuja oman jaksamisensa ja sietokykynsä ääri rajoilla. Selviytymiseen voidaan ymmärrettävästi käyttää mustaa

huumoria. Huumorin käyttö voi olla työympäristössä sosiaalisesti hyväksytympää kuin kuormituksesta tai haastavista työtehtävistä puhuminen, Mäenpää sanoo.

Tyrkkö pitää mustaa huumoria yhtenä välttelyn pahimmista muodoista, vaikka yleinen käsitys poliisissa monesti on, että se on yksi jaksamiskeinoista.

– Lytätään ja lyödään läskiksi. Mustan huumorin varjossa ei ole mahdollisuutta avoimeen keskusteluun, vaikka joku haluaisikin ruotia tuntemuksiaan toisten kanssa, Tyrkkö sanoo ja jatkaa, että 20 vuoden työuran jälkeen se alkaa jo aika lailla uuvuttaa, vaikka hän huomaa itsekin kehittyneensä mustan huumorin ja toisille kuittailun saralla aika taitavaksi.

Musta huumori ylläpitää Tyrkkön mielestä tietynlaista varautumista siihen, että on aina oltava valmiina kuittaamaan vähintään yhtä nasevasti takaisin.

– Todellisuudessa mustan huumorin taakse kätkeytyy tunteita ja ajatuksia, joita ei ole työyhteisön sosiaalisen normiston mukaan hyväksyttävää sanoa ääneen. Tunteisiin liittyy tosi vahva stigma. Ensimmäinen askel olisi, että ylipäätään

↑ **Vanhempi rikoskonstaapeli Heli Tyrkkö tutustui Tampereen yliopistollisen sairaalan oikeuspsykiatrian yksikön oikeuspsykologi Marianne Mäenpään työkseennessään lapsirikostutkinnan tiiminvetäjänä.**

↑ **Heli Tyrkkö on vanhempi rikoskonstaapeli ja kognitiivisen käyttäytymisterapian psykoterapeutti.**

hyväksytään, että myös poliiseilla on tunteita työtehtävillä ja niistä on jopa suotavaa puhua, Tyrkkö sanoo.

Kun riittävän pitkään välttelee vaikeita tunteita, se alkaa väistämättä ahdistaa ja vaikuttaa psyykkiseen työkykyyn. Mäenpää pohtiikin, että kulttuuri, jossa tunteet eivät ole hyväksytyjä, voi olla hyvin haitallinen. Jos tunteita ei pääse käsittelemään, vaan ne sivuutetaan toistuvasti, voi se Mäenpään mukaan alkaa heijastua ihmisen somaattiseen ja psyykkiseen terveyteen sekä eri ihmissuhteisiin.

Työnohjauksesta apua reflektointiin

Tyrkkö muistuttaa, että vaikka poliisityö vaatiikin tiettyä kovuutta, ei tunteita ole pakko unohtaa tai sulkea pois.

– Jotta poliisi pysyy haastavissa tilanteissa toimintakykyisenä, on tietyn suojautumisen oltava päällä. Vaikeassa tilanteessa poliisi voi tiedostaa omat tuntemuksensa, mutta siirtää ne hetkeksi ”hyllylle”, josta hän voi keikan tai kuulustelun jälkeen katsoa, mitä tunteita ja ajatuksia tilanteessa heräsi ja mistä ne kumpusivat.

– Monesti omien tuntemusten takana on henkilökohtaisia ja varhaisiakin pelkokokemuksia, jotka saattavat aktivoitua yllättävissä tilanteissa. Ei siis voi sanoa, että tietyn tyyppiset tilanteet ovat jokaiselle samalla tavalla epämiellyttäviä, Tyrkkö jatkaa.

Jos omia inhimillisiä ennakkokäsityksiä ei tunnusteta tai ne kielletään, ne alkavat Tyrkön mukaan ohjata käyttäytymistä ja tulkintaa tilanteesta.

– Ne saattavat jopa arvottaa eri tehtäviä, ”mitä kannattaa ja mitä ei kannata tehdä”. Ihanteellista olisi, että työyhteisössä voidaan avoimesti puhua ja yhdessä reflektoida, mitä vaikuttimia kukin huomaa tilanteen tulkinnan tai päätöksenteon taustalla. Ilman, että siitä ärsyyntään tai joudutaan naurunalaiseksi, Tyrkkö sanoo.

Työnohjauksessa työntekijät pysähtyvät ulkopuolisen ammattilaisen ohjauksessa reflektomaan omaa työtään; pohtimaan omaa toimintaansa, sen lähtökohtia, tavoitteita ja seurauksia.² Työnohjauksessa vaikeita tunteita voidaan käsitellä ja sanallistaa.³

– Poliisiksi valmistumisen jälkeen hämmästelin sitä, ettei poliisissa järjestetä säännöllistä työnohjausta. Sosiaalipuolella olimme käyneet säännöllisesti läpi työyhteisön dynamiikkaa ja sitä, miten havainnoida erilaisia työssä vastaan tulevia tilanteita. Poliisipappi taisi olla silloin ainoa, joka hoiti laitoilla henkistä hyvinvointia. Vähitellen post-traumatyö alkoi kehittyä erityisen järkyttäviin tilanteisiin, Tyrkkö kertoo.

Tyrkkö on huomannut, että työnohjaustilanne voi tuntua poliisista jopa ahdistavalta, kun odotusarvona on tunteista puhuminen.

– Työnohjaus on toki paljon muutakin. Vastaavia tilanteita saatetaan vältellä ja hallinnon ulkopuolista ohjaajaa testata siitä, kuinka paljon hän kestää. Kun oikein murjaistaan mustahuumorivitsi ja huomataan, ettei työnohjaaja suhtaudu siihen samalla tavalla, todetaan, ettei hän taidakaan kestää poliisityön nurjaa puolta ja työnohjaus todetaan tarpeettomaksi, Tyrkkö sanoo.

Reflektointi on Tyrkön mielestä avain työhyvinvoinnin lisäksi laadukkaaseen poliisityöhön. Kärjistettynä poliisin omat tunteet ja mahdolliset ennakkoluulot voisivat ajaa rikostutkintaa väärille raiteille.

Aivojen uudet asetukset

Kun Tyrkkö työskenteli lapsirikostutkinnan tiiminvetäjänä ja yhteistyö Taysin lasten oikeuspsykiatrian yksikön kanssa alkoi, hän kiinnostui yhä enemmän oman tekemisen reflektoinnista.

Tyrkkö koki, että ne opit, jotka hän oli saanut kuulustelusta aikoinaan poliisiksi opiskellessaan, eivät vastanneetkaan lasten haastattelujen osalta haastattelukoulutuksesta saatuja oppeja. Erityisesti painotettiin hypoteesityöskentelyä.

Lasten haastattelussa tulee Tyrkön mukaan kiinnittää erityistä huomiota kuulustelijan omaan toimintaan ja siihen, miten hän olemuksellaan tai kysymyksillään voi vaikuttaa lapseen.

– Se ei ole ihan helppoa. Joissain tutkintatilanteissa on perusteltua, että poliisi pyytää lasten oikeuspsykiatrian yksiköltä luotettavuusarvion myös omasta videokuulustelusta, Tyrkkö sanoo.

– Omasta kuulustelustani tehdyt ensimmäiset luotettavuusarviot tuntuivat karulta luettavalta, kun siellä oli niin suoraan osoitettu kohdat, joissa olen esittänyt johdattelevia kysymyksiä tai josta oma ennakkokäsitykseni on paistanut läpi. Huomiot olivat perusteltuja, mutta tuntuivat pahalta ja saivat aikaan häpeän tunnetta, jolloin oli helpompi ajatella, että eihän nämä psykologit tiedä poliisityöstä mitään, ja ovatko tällaiset arviot ylipäättään tarpeellisia, Tyrkkö jatkaa.

Tunnistamalla omia ennakkokäsityksiä (psykologit eivät tiedä poliisityöstä) ja tunteita (häpeä) sekä refleктоimalla arviosta saamaansa uutta tietoa toimintatapoihin. Tyrkkö alkoi oppia käyttäytymisensä vaikutuksesta työnsä lopputulokseen tai asiakaskokemukseen. Aivoihin piti ikään kuin laittaa uudet asetukset.

” Reflektointi on avain työhyvinvointiin ja laadukkaaseen poliisityöhön.

– Reflektoinnin ydinsanoma onkin oppia tunnustamaan ja ymmärtämään, että omat tunteet ja ajatukset ovat kyllä olemassa, mutta ne eivät saisi vaikuttaa siihen, mitä tehtäviä hoidetaan ja mitä jätetään hoitamatta. Moni poliisi ehkä näin ajatteleekin, mutta mielestäni monelta jää huomaamatta, että omia tunteita ja ajatuksia ylipäänsä on tehtävään liittyen tai niiden merkitystä vähätellään, Tyrkkö sanoo. 🟡

1 Aina on joku, jolle puhua -mielenterveyskampanjan kysely (2023), Marmorio

2 Poliisityön psykologia, Kaunisto, Hyyti, Koskelainen, Nieminen, 2021

3 Heli Tyrkkö: Reflektio poliisin työnohjauksen menetelmänä

Hypoteesityöskentely reflektion työkaluna

Oikeuspsykologi **Marianne Mäenpää** Tampereen yliopistollisen sairaalan lasten oikeuspsykiatrian yksiköstä kertoo, että hypoteesityöskentely on keskeisimpiä työkaluja neutraalimman päätöksenteon tueksi.

Hypoteesityöskentely on Mäenpään mukaan menetelmä, jossa tapahtumien kululle tai eri havainnoille etsitään tietoisesti erilaisia vaihtoehtoja. Usein kirjataan ylös ensimmäinen ajatus, mistä asiassa voi olla kyse, minkä jälkeen lähdetään pohtimaan laajasti vaihtoehtoisia selityksiä.

– Hypoteesien muodostamisen tarkoitus on auttaa meitä näkemään erilaisia vaihtoehtoja ilman, että jumiudumme yhteen selitykseen liikaa tai kadotamme kyvyn huomata ensimmäisestä käsityksestämme poikkeavaa tietoa. Muuten on riski, että haemme ainoastaan yhtä selitystä tukevaa tai poissulkevaa tietoa, Mäenpää sanoo.

Mäenpää muistuttaa, että eri hypoteeseja tulisi testata tutkintaprosessin varrella esimerkiksi erilaisilla tutkinnallisilla keinoilla. Eri tyyppisiä tärkeitä on huomata, mitä tietoa tarvittaisiin lisää, jotta eri vaihtoehtoja voidaan aidosti poissulkea ja toisaalta havaita, mistä eri lähteistä tietoa on mahdollista kerätä.

Hämeen poliisilaitoksella työskentelevä vanhempi rikoskonstaapeli sekä vastikään psykoterapeutiksi valmistunut **Heli Tyrkkö** tuo esiin, että hypoteesityöskentelyn periaatteista hyötyvät niin tutkijat kuin kenttäpartiotkin, eikä sen omaksuminen vie tehtävällä enempää aikaa. Hän antaa yksinkertaistetun esimerkin.

– Jos partio näkee ostoskeskuksessa makaavan henkilön, saatetaan ensimmäisenä tulla mieleen, että kyse on päihtyneestä, joka heräilee siitä kyllä. Entä jos kyseessä onkin sairauskohtaus tai jos henkilö on karannut hoitolaitoksesta, eikä ole tässä maailmassa? Partio käy vaihtoehtoja läpi mielessään ja huomaa itsestään, että ensimmäinen ajatus meinasi lähteä ohjaamaan toimintaa sulkien muut vaihtoehdot mielestä. Samalla tavalla tutkinnassa joku tietty tutkintalinja voi ottaa vallan ja heikommat hypoteesit jäävät kunnolla tarkastamatta.

Hypoteesityöskentelyä heikentävinä tekijöinä Mäenpää mainitsee muun muassa aikapaineen, käsillä olevan tapauksen samankaltaisuuden aiempien tapausten kanssa sekä epärelevantin tiedon.

– Keskeistä on toisaalta se, onko työkalussa suotavaa reflektoida erilaisia vaihtoehtoisia selityksiä ja onko eriäviä mielipiteitä mahdollista tuoda esiin, Mäenpää sanoo.

Hypoteesityöskentely on käytössä lapsirikostutkinnassa, jossa menetelmää on opetettu tutkijoille lisäkoulutuksella. Menetelmä tulee kuitenkin tutuksi nyt myös kaikille tuleville poliiseille, sillä se on otettu mukaan perustutkintoon sisältyvälle, kuulusteluun keskittyvällä opintojaksolla Poliisiammattikorkeakoulussa.

– Kun työskentely on tuttu jo uran alusta, se automatisoituu ja parhaimmillaan laajenee päätöksenteon tilanteisiin, joita poliisityössä tulee esiin, Mäenpää sanoo.

Poliisi pelaamalla nuorten pariin

Nuorten tavoittamiseksi viisi suomalaispoliisia sukelsi pelimaailmaan. Muualla Euroopassa uudenlaisesta poliisitoiminnasta on hyviä kokemuksia.

TEKSTI

Nina Juurakko

KUVAT

Daniel Kalejaiye

Ajattele huone, jossa on 100 nuorta. Heistä 10 olisi rikollisia, jotka ajavat omaa agendaansa, huijauttavat, tekevät seksuaalista väkivaltaa ja huumerikoksia. Pitäisikö poliisin mennä huoneeseen ottamaan epäilty kiinni ja kertoa heille myös ennalta estävästi asioista? Tästä on kyse pelipoliisitoiminnassa sillä erotuksella, että pelimaailman ”huoneessa” on satojatuhansia nuoria – ja mahdollisia rikoksentekejiä samassa suhteessa.

– Verkko on toksinen ympäristö, jossa tapahtuu paljon lapsiin ja nuoriin kohdistuvia rikoksia. Moni nuori käyttäytyy

sillä alustalla eri tavalla kuin normaalisti käyttäytyisi. Pelimaailmassa poliisia ei ole Suomessa näkynyt käytännössä lainkaan, ylikomisario **Mika Jylhä** Pohjanmaan poliisilaitoksesta toteaa.

Pelipoliisitoiminnan tavoitteena on Jylhän mukaan avata Suomessa digitaalinen kanava nuorten ja ankkuritoiminnassa mukana olevien poliisien ja muiden viranomaisten välille. Jylhä lisää, että pelaaminen on vain väline mennä sinne, missä nuoret ovat, ei itsetarkoitus. Muualla Euroopassa poliisin läsnäolosta pelimaailmassa on saatu hyviä kokemuksia.

← Pelipoliisihanke työllistää vanhempi konstaapeli Daniel Kalejaiyen kokopäiväisesti.

Pelipoliisitoiminnan kehittäminen Suomessa mahdollistui sisäministeriön rahoittamalla vuoden mittaisella hankkeella, jonka myötä Pohjanmaan poliisilaitos, Keskusrikospoliisi ja Poliisiammattikorkeakoulu suunnittelevat Suomeen yhtenäistä toimintamallia.

Hanke on Polamkin johtama ja käytännön suunnittelua Jylhä tekee yhdessä rikoskomisario **Jukka Keron** kanssa – molemmat oman toimensa ohella. Tällä hetkellä Pohjanmaan poliisilaitos vastaa pelitoiminnan käytännön toteutuksesta.

Pelipoliisitoiminta osaksi muuta poliisitoimintaa

Hankerahalla palkattiin vanhempi konstaapeli **Daniel Kalejaiye** kokoaikaiseksi työntekijäksi Polamkiin, viestintäsuunnittelija osa-aikaiseksi ja maksettiin laitehankintoja. Myös Kalejaiye tekee käytännön pelaamiseen liittyvien asioiden suunnittelua.

Jylhä ja Kero tuovat paikallispoliisiin näkemykset ja tarpeet mukaan konseptin rakentamiseen. He pyrkivät nivouttamaan ja soveltamaan pelitoiminnan muihin jo toimiviin toimintakonsepteihin kuten esimerkiksi analyysi- ja tiedustelutoimintoon, ankkuritoimintoon tai lapsirikostutkintaan. Lisäksi he rakentavat yhteistyöverkostoa sekä osallistuvat uuden toiminnan koulutuspaketin kehittämiseen.

Pelipoliisitoiminnassa pyritään siihen, että se olisi valtakunnallista ja ohjaus olisi esimerkiksi Polamkista tai Poliisihallituksesta.

– Meillä on tavoitteena saada aikaan käsikirja, jonka avulla mikä tahansa poliisilaitos voisi alkaa rakentaa omaa pelipoliisitoimintaa, Kalejaiye kertoo. Myös pelaamisen opettelu on iso osa Kalejaiyen työtä.

Hankkeen toinen vaihe alkaa huhtikuussa. Se on EU-rahoitteinen ja kestää kolme vuotta. Siinä keskitytään valtakunnallisen mallin rakentamiseen, koulutuksen järjestämiseen ja Euroopan tason yhteistyön rakentamiseen.

Keskusteluja nuorten kanssa

Pelipoliisitoimintaa lähdettiin alusta saakka kehittämään yhdessä nuorten kanssa. Kalejaiye kävi 11 poliisiopiskelijan kanssa muun muassa Ylöjärven Metsäkylän yhtenäiskoulussa, Sammon koulussa sekä Etelä-Hervannan kouluissa kysymässä nuorilta, mitä, missä ja milloin he pelaavat, ja kiin-

nostaisiko heitä poliisin pelaaminen. Myös Vaasassa ankkuripoliisit kävivät keskustelemassa aiheesta yläkoululaisten kanssa.

– Osasin odottaa, että nuoria kiinnostaisi poliisinkin pelaaminen. Pelaaminen on niin paljon isompi asia kuin moni ihminen ajattelee – onhan siinä mukana enemmän ihmisiä kuin vaikka F1:n parissa tai NBA:ssa, Kalejaiye toteaa.

Suosittuja pelejä ovat esimerkiksi Fortnite, FIFA ja EA SPORTS FC -sarjan pelit, Roblox sekä Counter-Strike: Global Offensive. Vaikka etenkin nuorten elämässä pelimaailma ja fyysinen maailma kietoutuvat yhteen, ovat pelaajien yhteisöt vielä monille vanhemmille sukupolville tuntemattomia. Tavallisissa kahvipöydissä ei puhuta vaikkapa Fortniten uudesta kartasta.

Kalejaiyen tunnettuus apuna

Kalejaiye on innoissaan hankkeen toteutuksesta. Hänen sydämensä palaa uuden, erilaisen poliisityön kehittämislle.

– Meidän on pakko olla samassa kelkassa mukana, missä muutkin ovat, Kalejaiye toteaa ja kertoo pelaamisen olevan mukavampaa ja yhteisöllisempää kuin hän koskaan ajatteli. Hän nauttii yhteydestä nuorten kanssa ja siitä, että voi olla heille eri tavalla poliisi.

Somepoliisina Kalejaiye on saanut ”kaiken”, mitä sometoinnassa voi saavuttaa: seuraajia, näkyvyyttä, julkisuutta, useita palkintoja Creator ja Tubecon Awardseissa sekä osallistunut moniin televisio-ohjelmiin. Nyt Kalejaiye haluaisi olla enemmän taustajoukoissa ja auttaa muita. Kalejaiyen tunnettuudesta nuorten keskuudessa on kiistatonta hyötyä pelipoliisitoiminnan tunnetuksi tekemisessä.

Kokemusta hakemassa ulkomailta

Kalejaiye on laatinut muun muassa ohjelmistojen asennusohjeita ja hoitanut laitteiden asennuksia. Pelaajina ovat hänen lisäksi Pohjanmaan poliisilaitoksen kaksi ankkuripoliisia **Pyry Luomala** ja **Pasi Puumala** sekä kenttätoiminnassa työskentelevät **Joel Norrgård** ja **Minttu Pihlas** omien toimiansa ohella.

Pelaavia poliiseja on jo muun muassa Tanskassa, Norjassa, Alankomaissa ja Ruotsissa. Ja rikollisetkin ovat löytäneet siihen maailmaan. Tällä hetkellä rikolliset saavat toimia pelimaailmassa melko vapaasti. Siellä on rasismia, groomingia, huumekauppaa, lasten seksuaalista hyväksikäyttöä, petoksia.

Viime vuonna hankeryhmä vieraili Norjan poliisissa peliviikolla, ja Suomesta viisi poliisia osallistui pelaamiseen. Kyseessä oli Norjan valtakunnallisen rikospoliisin (Kripos) ja Europolin yhteinen EMPACT-tapahtuma. Paikalla oli poliiseja Islannista,

Ruotsista, Tanskasta, Norjasta, Hollannista, Ukrainasta ja Belgiasta.

Suomalaistenkin peli striimattiin. He pelasivat Fortniteä kolmen päivän aikana 14 tuntia. Poliisit tavoittivat pelaamisella kolmen päivän aikana noin 9700 yksittäistä katsojaa Suomesta (noin 9700 yksilöä ja noin 12500 kirjautumiskertaa kanavalle). Noin 960 laittoi viestiä chatin kautta.

Käytännössä poliisit puhuivat ja chattailivat nuorten kanssa pelaamisen lisäksi. Nuoret kyselivät rikoksista, moapoasioista, poliisiksi opiskelusta, pääsykokeista, poliisin ammatista ja poliisista pelimaailmassa. Juttelu oli saman kaltaista kuin missä tahansa fyysisessäkin maailmassa nuorten kanssa.

Hankeryhmä vieraili viime syksynä myös Hollannin poliisissa kuulemassa heidän kokemuksiaan toiminnasta, ja nekin olivat kannustavia: Hollannissa pelataan paljon alueellisesti, esimerkiksi jonkun nimetyn kaupungin tai kaupungin osan nuorten kanssa siten, että pelaajat tapaavat samat nuoret myös kadulla, toreilla, urheilukentillä ja nuorisotiloissa.

– Siellä poliisit ovat pelaamisen avulla pystyneet luomaan hyvät ja luottavaiset kontaktit nuoriin ja myös sellaisiin yhteisöihin, joihin yleensä on ollut vaikeaa saada kontaktia, Jylhä toteaa.

Poliisin läsnäololla turvallisuuden tunnetta

Paljon tärkeämpi luku kuin tavoitettujen määrä on kuitenkin autettujen uhrien ja rikollisesta toiminnasta irtautumaan hakeutuvien määrä.

Jylhä sanoo, että hankkeessa seurataan myös saavutettavuutta, sillä sekin on ennalta estävän toiminnan suunnittelun kannalta tärkeää.

– Poliisin läsnäolo verkossa sellaisissa paikoissa, missä on paljon nuoria ja lapsia, voi luoda turvallisuuden tunteen isolle määrälle nuoria. Iso tavoitettu määrä tarkoittaa myös sitä, että ennalta estävät viestimme tavoittavat isomman määrän henkilöitä. Mutta jokainen yksittäinen apua ja tukea saanut lapsi on todella tärkeä tulos tälle toiminnalle. Se voi parantaa jonkun elämänlaadun todella merkittäväällä tavalla, Jylhä lisää.

Pelaaminen poliisina on käytännössä sitä, että pelaamista striimataan ja chat pyörii samalla. Poliisille tai muille ankkuritoimijoille voi esittää kysymyksiä tai kertoa huolensa. Ja samalla kun poliisi pelaa, hän selittää asioita nuorille vaikkapa huumeista.

– Tärkeässä roolissa on myös niin kutsuttu poliisitaustainen ”moderaattori”, joka pitää chatin fiksuna ja puuttuu tarvittaessa pelaajien herjaaviin kommentteihin tai esimerkiksi syrjivään viestittelyyn, Kalejaiye toteaa.

Käyttäjällä pitää olla käyttäjätunnus, jotta hän pääsee pelaamaan. Sitten hän voi jonottaa pelaamaan poliisin kanssa. Pelaaminen voi olla kaikkien kanssa täysin avointa, avointa mutta kahdenkeskistä tai kohdennettua johonkin tiettyyn pelaajaporukkaan.

– Tarkoituksena on, että varsinainen pelipoliisitoiminta alkaa tänä keväänä julkisilla pelitapahtumilla. Niistä ilmoitetaan sosiaalisessa mediassa nuorten seuraamissa kanavissa, Kalejaiye sanoo.

Viestintää tarvitaan myös organisaation sisällä

Onko hankeryhmä ollut tyytyväinen tähänastiseen työhön? Voisi ajatella, että omassakin organisaatiossa näin tuntematon asia herättää kysymyksiä.

– Oman hallinnon mahdollinen henkinen vastarinta tiedotettiin yhtenä uhkana toiminnalle, mutta sehän johtuu vain tietämättömyydestä. Pelkästään Pohjanmaan poliisilaitoksessa olemme pitäneet erillisiä бриiffejä johtoryhmälle, puheenvuoron päällystöpäivillä ja koko henkilökunnalle. Myös valtakunnallisesti tietoisuuden lisääminen sekä sisäisesti että ulkoisesti on keskeinen tavoitteemme. Kun tieto kasvaa, toiminnan hyödyt ja tarpeellisuus tulevat näkyviksi, Jylhä toteaa.

Työryhmä rakentaa poliisin pelimaailmaa askel kerrallaan ja pelitoiminta käynnistyy vähitellen. Ratkaisevaa tulee olemaan myös se, montako poliisin yksikköä ja muuta kumppania lähtee mukaan toiminnan kehittämiseen ja levittämiseen.

– Kun hanke etenee ja laajenee, on tarkoitus myös luoda vahvemmat kansainväliset tiedonvaihto- ja yhteistyöverkotot EU-tasolla. Mutta ensin täytyy tehdä perusteellista perustyötä pelitoiminnan parissa täällä kotimaassa, Jylhä sanoo. 🟡

Matkustaminen lepoajalla – missä menee työnantajan määräysvallan rajat?

Jos virkamiehen matka työtehtävälle ei ole työaika, niin millä perusteella työnantaja voi määrätä hänet kuljettamaan työnantajan omaisuutta ja huolehtimaan siitä lepoaikanaan? Tähän kysymykseen kiteytyy joukko käytännön epäselvyyksiä, joihin SPJL on Työtuomioistuimen kesäkuussa 2022 antaman päätöksen jälkeen hakenut selvyyttä.

TEKSTI
Sari Wiid

Hämeen poliisilaitoksen Jouha-joukkue oli määrätty 21.8.2019 turvaamistehtävään Helsinkiin. Työnantajan näkemyksen mukaan matka Lahdesta Helsinkiin ei ollut työaika, vaikka joukkue kuljetti Jouha-varusteita ja huolehti sen aikana niistä, valmistautui työtehtävään sekä oli koko ajan työnantajan käytettävissä. SPJL oli eri mieltä: näissä olosuhteissa kyse ei voinut olla lepoajasta. Kun asiaa ei saatu neuvotteluteitse korjattua, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO vei sen vuonna 2021 SPJL:n pyynnöstä Työtuomioistuimen (TT) ratkaistavaksi.

Kysymyksiä vailta vastauksia

TT:n 13.6.2022 antama äänestyspäätös oli SPJL:n kannalta negatiivinen. TT:n päätös koski tätä yksittäistapausta, eikä se ottanut yleisemmin kantaa työnantajan direktio-oikeuteen, ohjeisiin ja määräyksiin. Tämä aiheutti laajaa keskustelua työajan ulkopuolella tapahtuvasta matkustamisesta ja erityisesti siitä, voiko työnantaja määrätä virkamiehen työajan ulkopuolisesta ajankäytöstä – ja jos voi, niin mihin perustuen ja missä määrin.

Tähän asiaan SPJL haki selvyyttä Poliisihallitukselle 20.12.2022 osoittamassaan lausuntopyynnössä. Poha vastasi 3.1.2023 – mutta liiton näkemyksen mukaan ei niihin käytännön kysymyksiin, joita lausuntopyynnössä oli esitetty.

SPJL täsmensi pyyntöään 31.1.2023. Poha lähetti vastauksen uudistettuun pyyntöön 1.3.2023, mutta ei edelleenkään

vastannut liiton kysymyksiin. Siksi SPJL pyysi työoikeuden emeritusprofessori **Seppo Koskiselta** oikeudellista asiantuntijalausuntoa liiton Pohalle esittämistä mutta vastausta vaille jääneistä kysymyksistä. Kysymyksiä pyydettiin tarkastelemaan myös yleisesti virkamiesten, ei vain poliisien, osalta. Lisäksi toivottiin, että Koskinen kommentoisi TT:n 13.6.2022 antamaa päätöstä.

Keskeinen kysymys oli, missä tilanteissa ja millä perusteilla työnantaja voi määrätä virkamiehen kuljettamaan työnantajan omaisuutta tai työnantajan osoittamaa muuta omaisuutta ja huolehtimaan siitä työajan ulkopuolella lepoaikanaan.

Ei mikään tavallinen työmatka

Koskinen antoi asiantuntijalausuntonsa 24.6.2023. Hämeen poliisilaitoksen Jouha-joukon vuonna 2019 tekemästä matkasta Koskinen toteaa:

”Mielestäni käytettävissä olevilla tiedoilla kyseinen matka olisi ilman muuta tullut katsoa työajaksi. Poliisimiehet ovat olleet hyvin sidoksissa työtehtäviinsä, eikä matka-aikana ole voinut lepäillä tai ”unohtaa” työasiat. Jokaisen on koko matkan ajan tarvinnut huolehtia varusteistaan. Joka tapauksessa kyse ainakin tulisi olla työnantajan määräykseen perustuvasta työajasta samoin kuin työntekijän kohdalla työaikalain esitöiden mukaan voi olla kyse sopimusperusteisesta työajasta.”

Koskisen mukaan Jouhan matkan olosuhteet poikkesivat selvästi ”tavallisesta” työmatkasta, jota ei lasketa työajaksi: ”Virka-asun ja erityisesti voimankäyttövarusteiden käytölle pitää antaa tätä ratkaisua suurempi merkitys. Niiden käyttäminen merkitsee lähtökohtaisesti sitä, että kysymys on työajasta.” Toisin kuin virkamiehet yleensä, Jouha-ryhmään kuuluvat eivät voineet päättää, lähtevätkö he virkamatkalle kotoaan vai virkapaikalta, eivätkä he voineet päättää pukeutu-

☞ Kyseinen matka olisi ilman muuta tullut katsoa työajaksi.

misestaan. Joukkueenjohtaja oli käynyt matkan aikana läpi ohjeita ryhmäjohtajille tarvittavilta osin.

TT:n päätöksestä ei voi valittaa, mutta harmillisinta on, että Poliisihallitus ei SPJL:n lausuntopyyntöihin antamissaan vastauksissa selventänyt sitä, että jos kerran matkustamista ei olosuhteista, työnantajan omaisuudesta huolehtimisesta ja työtehtävään liittyvien toimien tekemisestä huolimatta lasketa työajaksi, vaan se on lepoaikaa, niin millä perusteella ja miten laajasti työnantaja voi määrätä työntekijän lepoajan käytöstä.

Soveltamisohjetta tarvitaan

Seppo Koskinen toteaa, että ”työhön käytetty aika ei nykyisin ole selkeä käsite ja tämä olisi pitänyt paremmin huomioida työaikalakia koskevassa ehdotuksessa ... Yleinen työaikalaki näyttää aiheuttavan tulkinta-ongelmia poliisimiesten työajan osalta. Toisaalta työaikalaki on jo nyt laajalti sopimuksenvarainen.”

Niinpä Koskinen esittää vähintäänkin soveltamisohjeen laatimista, ja sitä myös SPJL on vaatinut.

”Työtuomioistuimen ... tuomion jälkeen olisi kuitenkin syytä antaa ainakin soveltamisohje siitä, miten tuomio vaikuttaa. Kyseinen soveltamisohje on syytä valmistella ja käsitellä yhteisesti samalla tavoin, kuin työmarkkinajärjestöt antavat soveltamisohjeita oman työehtosopimuksensa soveltamisesta”, Koskinen kirjoittaa lausunnossaan.

” Työhön käytetty aika ei nykyisin ole selkeä käsite.

Emeritusprofessori Koskinen ei siis yhtynyt TT:n ratkaisuun, jonka mukaan työtehtävään valmistautuva sekä runsa kalustoa kuljettava Jouha-joukko vietti työmatkan aikana lepoaikaa. Tämä ei tietenkään kumoa TT:n päätöstä, mutta auki jää vieläkin se, miten poliisien pitäisi toimia, jos työnantaja vastaavissa tilanteissa edellyttää heiltä selvästi työhön liittyviä suorituksia lepoaikanaan.

Tätä asiaa on pohdittu muun muassa SPJL:n luottamusmiesten neuvottelupäivillä maaliskuussa, eikä liiton jäsenten pidä eikä tarvitsekaan jäädä yksin miettimään vastausta näihin kysymyksiin. Jos jäsen joutuu tällaiseen tilanteeseen, hänen kannattaa ottaa yhteyttä luottamusmieheen ja tarvittaessa myös SPJL:n lakimies **Rita Ridanpäähän**. 🟡

Liiton vakuutukset kattavat myös ammatilliset tarpeet

SPJL on vakuuttanut jäsenensä ammatillisella oikeusturva- ja vastuuvakuutuksella, vapaa-ajan tapaturmavakuutuksella sekä matkustajavakuutuksella. Vakuutusten sisältöä pyritään kehittämään jatkuvasti vastaamaan alati muuttuvaa toimintakenttää.

TEKSTI Mika Nygård **KUVA** Adobe Stock

Liiiton tarjoamien vakuutusten korvaussummia on tarkasteltu säännöllisesti, jotta ne kattavat syntyneitä kuluja. Esimerkiksi oikeusturvavakuutuksen maksimi korvaussumma on 30 000 euroa. Summa on huomattava, sillä noin 96 %:iin tapauksista riittää 17 000 euron korvaus. Vakuutuksessa on 10 %:n omavastuuosuus.

Oikeusturvavakuutuksen rinnalla on vastuuvakuutus, jonka maksimikorvaussumma on 100 000 € henkilö- ja esinevahingoissa. Vakuutuksen omavastuu on 100 euroa vahinkotapahtumaa kohti.

Usein kuulee sanottavan, että onhan minulla oikeusturva- ja vastuuvakuutus omassa kotivakuutuksessani. Mihin siis tarvitsen liiton vakuutusturvaa? Näin varmasti onkin, mutta kotivakuutuksen oikeusturvavakuutus ei korvaa ammatillisia oikeustapauksia. Kotivakuutuksen vakuutusturva kattaa yksityiselämässä tapahtuvia oikeustapauksia.

Ammatillinen oikeusturvavakuutus kattaa lakimiehen avun, kun työtehtävien vuoksi joutuu ottamaan juristin avuksi esimerkiksi rikoksesta epäiltynä. Vastuuvakuutuksessa on samat piirteet kuin oikeusturvavakuutuksessa. Ammatillinen vastuuvakuutus korvaa virantoimituksessa syntyneitä vahinkoja.

Ammatillista oikeusturva- ja vastuuvakuutusta ei ole mahdollista hankkia yksityishenkilönä, vaan se on aina niin sa-

nottu ryhmävakuutus. Se on siis mahdollista hankkia vain järjestäytymisen kautta. Liittojen ammatillisissa oikeusturva- ja vastuuvakuutuksissa on myös huomattavia eroja. Pelkkä oikeusturvavakuutus nimenä ei vielä kerro mitään vakuutuksen sisällöstä.

Vakuutusten sisällöissä hajontaa

Ammatiliitot tarjoavat usein oikeusturvavakuutuksen kaltaista tuotetta, mutta niiden kattavuus vaihtelee huomattavan paljon. Osa liitoista käyttää oikeusturvan toteuttamiseen oman liittonsa lakimiehiä. Lakimiesten palvelut on tuolloin tarkoitettu pääsääntöisesti virka- tai työsuhteessa ilmeneviin ongelmiin kuten laittomaan irtisanomiseen, vaativuustasoihin tai palkkasaataviin. Läheskään kaikki liitot eivät tarjoa juridista apua esimerkiksi korvaushakemuksen laatimiseen tai henkilön ollessa rikoksesta epäiltynä.

Työttömyyskassat eivät yleensä tarjoa juristipalveluita tai oikeusturvavakuutusta. Pääsääntöisesti kassat ovatkin läheisessä yhteistyössä ammattiliittojen kanssa, minkä kautta lakipalveluja on mahdollista saada. Joillakin kassoilla on tehty järjestelyjä juristipalveluiden tarjoamisesta, mutta tällöin vakuutukset tai kassan juristien apu ei yleensä kata tilanteita, joissa vakuutetusta on tehty esimerkiksi rikosilmoitus tai vakuutettu tarvitsee apua Valtionkonttorin korvauspäätöksestä valittamiseen. Avun saanti on rajattu yleensä palvelussuhteeseen.

SPJL on hankkinut jäsenilleen oikeusturva- ja vastuuvakuutukset vakuutusyhtiöstä, ja tiettyjen ehtojen täytyessä jäsen on oikeutettu vakuutuksen käyttöön. Lisäksi, kun vakuutettu on itse oikeutettu valitsemaan avustajansa, hän voi valita lakimiehen, joka on perehtynyt vakuutetun tarpeeseen ja alaan. Näin vakuutettu voi valita sopivan lakimiehen sen mukaan, tarvitseeko hän avustajaa korvauspäätöksestä valittamiseen vai ollessaan virkatoimesta rikoksesta epäiltynä.

Vakuutusten sisältöjen suhteen on hyvä olla tarkkana, jotta ei tule ikäviä yllätyksiä, jos oikeusturvavakuutukselle tulee leikin käyttöä. SPJL:n oikeusturva- ja vastuuvakuutuksia on kehitetty jatkuvasti ja niihin on vuosien saatossa neuvoteltu

parisen kymmentä erityisehtoa vastaamaan nimenomaan virantoimituksen vaatimuksiin ja erityispiirteisiin.

Vakuutusturva kattaa myös viikkoliikunnan

Vapaa-ajan tapaturma- ja matkustajavakuutuksissa on myös eroja eri liittojen välillä. SPJL on ottanut jäsenilleen kattavan vapaa-ajan ryhmätapaturmavakuutuksen. Vakuutus kattaa vapaa-ajan tapaturmat ilman omavastuuta. Maksimikorvaussumma tapaturmaa kohden on 15 338 €.

Vakuutuksenantajan kanssa on erikseen sovittu viikkoliikunnan sisältymisestä vakuutuksen piiriin. Vakuutuksesta on rajattu pois vain riskialttiit lajit, joista olisi sovitava erikseen myös omassa vapaa-ajan tapaturmavakuutuksessa. Vakuutus on ryhmävakuutus, joten vakuutetut eivät joudu toimittamaan vakuutusyhtiölle terveys selvityksiä, joiden vuoksi yksityinen vapaa-ajan tapaturmavakuutus saattaisi jäädä saamatta.

SPJL:n tarjoama matkustajavakuutus on myös erittäin laaja; se korvaa esimerkiksi ambulanssilennot kaukomaista. Vakuutus korvaa myös mukana matkustavat lapset ja lapsenlapset 20 ikävuoteen asti. Lapsilla tarkoitetaan samassa taloudessa asuvia lapsia, lasten biologisen vanhemman ei siis tarvitse olla mukana matkalla.

Vakuutus ei kuitenkaan korvaa puolisoa tai matkatavaroita. Matkatavarat sisältyvät usein kotivakuutukseen, joten oman kotivakuutuksen kattavuus kannattaa tarkistaa ennen matkalle lähtöä. 🟡

Työhyvinvoinnin parantaminen ei ole sprintti vaan maraton

Hätäkeskuslaitos haluaa panostaa työntekijöidensä työhyvinvointiin. Myös organisaation hierarkiaa madallettiin vuodenvaihteessa.

TEKSTI

Elina Iiskola-Joutjärvi

KUVAT

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitoksella on tehty paljon muutoksia viime vuosina, jotta etenkin hätäkeskusten päivystäjät jaksaisivat entistä paremmin työssään. Hätäkeskuslaitoksen henkilöstöpäällikön **Antti Koskelan** mukaan tehdyt muutokset ovat alkaneet näkyä muun muassa sairauspoissaolojen määrän vähenemisessä.

– Operatiivisen henkilöstön sairauspoissaolot ovat tällä hetkellä 16–17 päivän luokkaa, kun poissaolojen määrä oli vielä vuonna 2022 keskimäärin 22 päivää työntekijää kohden. Tavoitteena meillä on päästä alle 15 sairauslomapäivään vuodessa. Suunta on lupaava, mutta työhyvinvoinnin

parantaminen ei ole sprintti vaan maraton, Koskela kertoo.

Myös Hätäkeskuslaitoksen ylijohdaja **Taito Vainion** mukaan suunta etenkin salihenkilöstön työhyvinvoinnin parantamisessa on tällä hetkellä hyvä.

– On kuitenkin totta, että vuorotyö on haastavaa ja esimerkiksi uniongelmat ovat yleisiä hätäkeskuspäivystäjillä, Vainio sanoo.

Hätäkeskuslaitos on pyrkinyt panostamaan laajaan työterveyteen. Esimerkiksi uniongelmiin on mahdollista saada apua työterveyden kautta ja haastavien työtilanteiden purkamiseen on tarjolla defusingia. Defusingilla tarkoitetaan

psykkisesti kuormittavan tilanteen purkamista työryhmässä muutaman tunnin sisällä tapahtumasta. Lisäksi Hätäkeskuslaitos pyrkii panostamaan kattavaan perehdytykseen, kun uusi työntekijä aloittaa, ja tarjoaa esimerkiksi palkallista kuntoutusta, osa-sairausvapaata sekä työnohjausta.

– Haluamme pitää työntekijöistämme huolta ennakkoivasti, siksi tarjoamme muun muassa joustavia työaikajärjestelyjä, henkilökiertoa ja työsuohdepolkupyöräedun sekä mahdollistamme liikuntaa työaikana. Tosin liikuntatunti viikossa on mahdollista vain työtehtävien sen salliessa, Koskela sanoo.

Hätäkeskuslaitos haluaa panostaa myös ennakkoivaan työkykyjohtamiseen, joka on jaettu neljään osa-alueeseen: osaaamiseen, oppimiseen, toimintakykyyn ja motivaatioon.

– On tärkeää, että pyrimme hoitamaan työkyvyn kuntoon jo ennen sairauslomaa. Vuoromestareiden rooli lähiesihenkilönä on merkittävä. On tärkeää, että he kysyvät usein, miten työntekijä voi. Onko jotakin, mitä voisimme parantaa henkilön työssä jaksamisessa, Vainio toteaa.

Hätäkeskuspäivystäjä **Pekka Nieminen** on työskennellyt Hätäkeskuslaitoksella vuodesta 2007 alkaen. Hänen mukaansa päivystäjän työ on kuluttavaa ja vaatii ihmiseltä paljon.

– Työn kuormittavuus on monien asioiden summa. Meillä on päivystäjän työssä tietty pakkotahtisuus ja liukuhinnaisuus. Työskentelemme kurjuuden keskellä, vuorotyö ja avokonttorin melu rasittavat. Myös työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen luovat stressiä. Välillä myös soittajat kuormittavat työntekijää, Nieminen summaa.

Niemisen mukaan työtahti on vuosien varrella kiihtynyt. Toisaalta nykyään esimerkiksi puheluita on helpompi siirtää toisiin hätäkeskuksiin, jos oma hätäkeskus sakkaa.

– Eli varmuus järjestelmän toiminnasta on kasvanut, mutta työmäärä on vuosien varrella lisääntynyt. Sitä, mistä työmäärän lisääntyminen johtuu, voi vain arvailla. Ehkä ihmiset ovat valvutuneempia soittamaan hätäkeskukseen, Nieminen pohtii.

Niemisen kokemuksen mukaan vieraan alueen puhelut ovat päivystäjien mielestä hiukan työllistävempiä kuin oman alueen puhelut.

– Kun oman alueen oppii tuntemaan, pystyy paremmin kyseenalaistamaan järjestelmän tarjoamia yksiköitä. Ajallisesti lyhin ei ole aina fiksuin vaihtoehto. Myöskään vierasta

” Haluamme pitää työntekijöistämme huolta ennakkoivasti.

aluetta ei välttämättä tunne ja hallitse niin hyvin kuin omaa aluetta, Nieminen kertoo.

Hätäkeskuksille enemmän itsenäistä päätösvaltaa

Hätäkeskuslaitos uudistaakin parhaillaan johtamisjärjestelmää, jonka tarkoituksena on madaltaa laitoksen hierarkiaa. Hätäkeskukset saavat myös enemmän itsenäistä päätösvaltaa.

– Yksi merkittävin tekijä, jonka avulla olemme saaneet työhyvinvointia paremmaksi, on että otamme työntekijöitä aiempaa enemmän mukaan päätöksentekoon. Kun annamme vaikutusmahdollisuuksia, myös työn merkityksellisyyden kokemus paranee, Vainio sanoo.

Yksi osallistava ratkaisu on esimerkiksi se, että hätäkeskukset voivat jatkossa tehdä työvuorosunnittelun itse.

– Yksi henkilöstöä kuormittanut tekijä on ollut työvuorosunnittelu, jossa henkilö ei ole voinut aina vaikuttaa työvuoroihinsa, Antti Koskela kertoo.

Vuodenvaihteessa hätäkeskusten päälliköistä tuli johtoryhmän jäseniä. Yksi osasto keskittyy hoitamaan hallinto- ja henkilöstöasioita sekä talous- ja tietojärjestelmätehtäviä. Tämä on yksi keino madaltaa hierarkiaa.

– Haluamme toimintaamme vähemmän välikäsiä. Olemme välillä olleet tilanteessa, jossa esimerkiksi päivystäjän oma lähiesimies ei tiedä, miksi työntekijä on saanut jonkin tehtävän. Se on aiheuttanut sekavuutta. Nyt alamme tehdä asioita enemmän linjaorganisaation mukaan, eikä matriisijohtamisen kautta, Vainio kertoo.

Hätäkeskuslaitos haluaa ottaa henkilöstöään aiempaa enemmän päätöksentekoon mukaan.

– Aiemmin mallimme on ollut hyvin autoritääriäinen, jossa käskyt tulevat ilman keskustelua. Toki jatkossakin operatiivi-

→ Hätäkeskuslaitoksen ylijohtaja Taito Vainio toivoo, että organisaatiossa tehtävät toimet lisäisivät henkilöstön työhyvinvointia. Yksi toimista on laajempi henkilöstön kuuleminen.

sessä toiminnassa emme aseta käskyjä kyseenalaisiksi. Etenkin niissä päätöksissä, jotka vaikuttavan henkilön työntekoon, haluamme kuunnella aiempaa enemmän työntekijöitä, Vainio sanoo.

Nieminen toivoo, että uusi madallettu organisaatio luo enemmän tilaa avoimelle keskustelulle ja työntekijän kuuntelulle. Hän toivoo, että jo olemassa olevista tukitoimista työntekijän jaksamisen parantamiseksi pidetään kiinni.

Pieniä asioita, joilla on iso vaikutus

Hätäkeskuslaitos otti ensihoidon riskiarviokäytännön käyttöön viime marraskuussa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että päivystäjät pystyvät käyttämään ammattitaitoaan ja harjantavaltansa enemmän kuin aiemmin. Riskianalyysikone ei ohjaa asiankäsitelyä niin voimakkaasti kuin aiemmin. Lisäksi hätäkeskustietojärjestelmässä oli aiemmin käytössä automaattivastaus. Nyt työntekijä voi itse päättää, milloin hän vastaa puhelimeen. Päivystäjät saa itse valita kumpi käytäntö hänelle sopii: automaattivastaus vai puoliautomaatti.

– Aikaisemmin päivystäjät saattoi olla juuri nielaisemassa vettä, kun linja aukesi. Tässä puoliautomaattimahdollisuudessa on kyse vain sekunneista puhelunvastausajassa, mutta sen vaikutus on iso. Olemme saaneet hyvää palautetta, että tätä on kaivattu, Koskela kertoo.

Myös Niemisen mukaan sillä on iso psykologinen merkitys, että päivystäjät voi itse päättää, ottaako puoliautomaattivastauksen vai täysiautomaattivastauksen käyttöönsä. Nieminen pitää itse täysiautomaattijärjestelmästä.

– Kun työntekijä saa itse valita kumpaa vaihtoehtoa hän käyttää, tulee kokemus, että hänet on huomattu ja häntä kuunnellaan. Silloin ihmisen on helppo olla tyytyväinen työssään, Nieminen sanoo.

Hätäkeskuslaitos antoi päivystäjille myös mahdollisuuden piilottaa puhelujonon.

– Toisia kasvava jono stressaa ja luo kiireen tuntua. Toiset taas haluavat nähdä jonon. Työntekijä saa itse päättää mikä hänelle sopii parhaiten. Tämäkin on lisännyt tyytyväisyyttä, Vainio sanoo.

Hätäkeskuspäivystäjät kuormittavat myös hätäkeskukseen kuulumattomat puhelut. Keskimäärin joka neljäs ilmoitus ei kuuluisi Hätäkeskuslaitoksen hoidettavaksi.

– Siellä on puheluita, jossa haukutaan päivystäjää tai haistatellaan hänelle. Pyrin aina sanomaan, että vaikka niitä haukkumispuheluita tulisi sata työvuorossa, siellä on aina ainakin yksi puhelu, jossa saamme olla mukana ihmishengen pelastamisessa, Vainio sanoo.

Ylimääräinen kurssillinen päivystäjät

Alkuvuodesta 2022 valmistui yksi ylimääräinen kurssillinen hätäkeskuspäivystäjät eli kaksi kurssia kerralla. Se tarkoitti yli 20 työntekijää lisää normaaliin verrattuna. Taito Vainio on tyytyväinen, että lähes kaikki saatiin myös palkattua.

Hätäkeskuslaitoksella työskentelee tällä hetkellä 630 työntekijää, kun lasketaan yhteen sekä operatiivinen päivystys- ja hallinto- ja tukihenkilöstö. Aiemmin henkilöstömäärä on ollut alle 610 työntekijää. Se on näkynyt etenkin

kesäloma-aikoina, sillä ilmoituksia tehdään hätäkeskuksiin 20–30 prosenttia enemmän kesäisin.

Vainion mukaan työvuorosunnittelussa otetaan huomioon juhlapyhät, kuten uusivuosi ja vappu. Lisäksi hätäkeskukset seuraavat myrskyrintamia, koska silloin ilmoituksiakin tulee enemmän.

– Meillä on pitkäaikaiset tilastot, milloin saamme enemmän ilmoituksia. Pyrimme ennakkoon vaikuttamaan, että henkilöstöä olisi enemmän töissä, kun puheluitakin tulee enemmän tai muutoin linjat ovat tukossa, Vainio täsmentää.

Niemisen mukaan työvuorosunnittelussa on menty parempaan suuntaan nyt, kun hätäkeskukset voivat itse suunnitella työvuorot.

– Kärjistäen kone arpoi vuorot aikaisemmin. Sataprosenttista tyytyväisyyttä tuskin koskaan saavutetaan, sillä jonkun on aina oltava töissä. On kuitenkin hyvä, että voimme paikallisesti keskustella työvuoroista ja keskustella hätäkeskuskohteisesti mikä toimii ja mitä voisi muuttaa, Nieminen toteaa.

Henkilöstön vaihtuvuutta on vaikea ennustaa

Hätäkeskuslaitoksen henkilöstön vaihtuvuus oli vuonna 2023 noin kuusi prosenttia. Koskelan mukaan se kestää vertailun muihin valtion virastoihin. Niissä henkilöstön vaihtuvuuden keskiarvo oli 12 prosenttia.

– Hätäkeskuspäivystäjät koulutetaan liian vähän, joten henkilöstömäärä laskee pikkuhiljaa nykyisellä menolla, Koskela toteaa.

Hätäkeskuslaitoksella on pitkän uran tehneitä, esimerkiksi yli 40 vuotta talossa palvelleita, mutta myös heitä, jotka tulevat hetkeksi ja jatkavat eteenpäin muihin töihin.

– Ajattelen, että nykyään yhteiskunta on sen tyyppinen, että tuskin kukaan tulee hätäkeskuspäivystäjäksi ja ajattelee, että olen koko työurani täällä. Uskon, että sellainen aika on työelämässä ohi, Vainio sanoo.

Vainio on puhunut aiheesta myös sisäministeriölle, sillä henkilöstön vaihtuvuus pitäisi ottaa paremmin huomioon koulutusmäärissä. Tällä hetkellä päivystäjätarve juuri ja juuri täytyy.

– Olemme olleet jo vuosikausia tilanteessa, että palkkaamme joka ainoan pätevän valmistuneen hätäkeskuspäivystäjän, jos he vain meille tulevat, Vainio kertoo.

Vainion mukaan olisi hyvä, että alalla olisi tekijöistä hie- man ylitarjontaa, jotta hätäkeskuksille riittäisi päteviä hakijoita, kun ihmisiä lähtee. Tällä hetkellä hätäkeskuspäivystäjät valmistuu kaksi 24 henkilön kurssia vuodessa.

– Olemme esittäneet sisäministeriölle viime vuonna, että päivystäjäkursseiden vahvuus pitäisi nostaa 30 opiskelijaan

kurssia kohden. 12 lisäpäivystäjällä pystymme pitämään henkilöstömäärän juuri ja juuri, kun otamme huomioon eläkkeelle jäävät ja muihin töihin siirtyvät ihmiset, Vainio toteaa.

Pekka Niemisen mukaan hätäkeskuspäivystäjät voisi löytää enemmän, jos kurseja järjestettäisiin Kuopion lisäksi myös muualla Suomessa.

– Uskon, että työntekijä olisi helpompi sitouttaa työhönsä ja saada enemmän hakijoita, jos hänellä on jo jokin side siihen paikkaan, mihin hän on menossa töihin ja tietenkin, että koulutettaisiin lähellä sitä paikkaa, jossa tuleva työkin mahdollisesti on, Nieminen pohtii.

Nieminen opiskeli hätäkeskuspäivystäjäksi Helsingissä. Häneltä olisi jäänyt kurssi käymättä, jos se olisi järjestetty Kuopiossa, sillä töiden, opiskelun ja perhe-elämän yhdistäminen olisi silloin ollut mahdotonta.

– Rahheet eivät olisi taloudellisesti ja ajallisesti riittäneet, Nieminen toteaa.

Aika näyttää saadaanko päivystäjät koulutettua lisää ja auttavatko tehdyt muutokset hätäkeskuspäivystäjät jakamaan aiempaa paremmin työssään.

– Uskon, että nämä kaikki asiat yhdessä eli ennakkoiva työkykyjohtaminen, johtamisjärjestelmän uudistaminen, henkilöstötilanteen paraneminen ja muut keinot, jotka olemme otaneet käyttöön näkyvät pikkuhiljaa arjessa ja työhyvinvoinnin kasvamisena. Toivon todella, että pystymme tämän suunnan pitämään, Taito Vainio sanoo. 🟡

Hätäkeskuslaitos

- Hätäkeskuslaitoksella työskentelee tällä hetkellä 630 työntekijää, joista hätäkeskuspäivystäjät on noin 500.
- Hätäkeskuslaitoksessa henkilöstö jakautuu operatiiviseen päivystyshenkilöstöön sekä hallinto- ja tukihenkilöstöön.
- Päivystyshenkilöstön tehtävänä on toteuttaa hätäkeskuspalvelu vuorokauden ympäri. Hallinto- ja tukihenkilöstön toiminteilla sen sijaan mahdollistetaan hätäkeskuspalvelun tuottaminen.
- Suomessa on 6 hätäkeskusta: Keravalla, Kuopiossa, Oulussa, Vaasassa, Porissa ja Turussa.
- Hätäkeskukseen tulee vuosittain noin 2,9 miljoonaa puhelua.
- Yksi työntekijä vastaa noin 6000–7000 puhelua vuosittain.
- Keskimäärin joka neljäs ilmoitus ei kuuluisi hätäkeskuksen hoidettavaksi.

Lähde: Hätäkeskuslaitos

MARKO RIKALAINEN
pääluottamusmies, poliisihallinto

ALICE UTRAIINEN
pääluottamusmies, oikeusministeriö

Vaativuustasoni ei muuttunutkaan poliisin uuden tarkentavan virkaehtosopimuksen myötä, vaikka mielestäni olisin ollut oikeutettu muutokseen. Miten minun tulee toimia, jotta saisin asiaan muutosta?

MR Nyt sovitun tarkentavan virkaehtosopimuksen perusteella työnantajan tulee tarkistaa sopimusmuutokset virkamiesten palkkauksessa. Virkamiehen ei siis tarvitse itse hakea nyt sovittuja palkkausta tai muitakaan palvelussuhteen ehtoja koskevia muutoksia.

Lähtökohtaisesti poliisin palkkausjärjestelmä sisältää paljon arviointia ja tämän vuoksi syntyikin helposti tilanteita, joissa arvioinnin kohteena oleva ja palkkauksesta päättävä virkamies ovat eri mieltä joko tehtävien vaativuudesta, henkilökohtaisen työsuorituksen tasosta, olosuhdeosasta tai kokemusosasta. Päätökset tulevat kuitenkin voimaan työnantajan edustajan ratkaisun mukaisesti, ja mikäli siihen haluaa muutosta, on käynnistettävä poliisin palkkausjärjestelmän mukainen erimielisyyksimenettely, joka koskee muutosvaatimuksia myös nyt tehtyihin tarkentaviin virkaehtosopimuksiin.

Muutosvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja sitä varten on Kameleon-järjestelmässä oma kaavakkeensakin (H26). Vaatimus on syytä perustella ja liittää siihen vahvistettu oma henkilökohtainen toimenkuva.

Vaatimuksessa on hyvä verrata kyseisen vaativuustason sopimustekstejä omaan toimenkuvaan ja tehtäviin. Vaatimuksen tekemisessä ja perustelujen esille tuomisessa sekä tulevasa erimielisyysneuvottelussa sinulla on jäsenenä mahdollisuus tukeutua luottamusmiehesi asiantuntemukseen ja apuun.

Erimielisyydet käsitellään ensimmäisessä vaiheessa asianomaisen virkamiehen ja arvioinnin tehneen esimiehen sekä päätöksen tehneen esimiehen ja tarvittaessa luottamusmiehen välisissä neuvotteluissa. Tämän neuvottelun jälkeen virkamiehen erimieliseksi jääneen asian voi saattaa oman viraston palkkatyöryhmän käsittelyyn ja lopuksi vielä poliisin yllijohdon palkkatyöryhmän käsittelyyn. Jokainen käsittelyn vaihe vaatii aina erillisen kirjallisen vireillepanon tekemistä.

Jos asia jää palkkausjärjestelmän mukaisessa menettelyssä edelleen erimieliseksi, on mahdollista jatkaa neuvottelemista valtion virkaehtosopimusasioiden pääsopimuksen mukaisessa neuvottelumenettelyssä, joka käytännössä tarkoittaa ensin liiton ja Poliisihallituksen välistä paikallisuusneuvottelua, ja lopuksi työtuomioistuinkäsittelyä.

Poliisin palkkausjärjestelmän soveltamisohjeesta julkaistiin 1.3.2024 voimaan tullut päivitys. Onko soveltamisohjeen päivityksessä tullut muutoksia myös vaativuustasokuvauksiin?

MR Vaativuustasokuvauksiin ei ole tullut muutoksia soveltamisohjeen päivityksen yhteydessä. Nyt päivitys palkkausjärjestelmän soveltamisohje ohjaa muun muassa sitä, miten poliisin palkkausjärjestelmää ja sen osia tulisi soveltaa yleisellä tasolla sekä erilaisissa muutostilanteissa. Soveltamisohjeessa on myös ohjeet palkkausta koskevaan erimielisyyksimenettelyyn. Soveltamisohjeen päivityksellä on

” Aikuiskoulutustukea olisi mahdollista saada opintoihin, jotka alkavat viimeistään 31.7.2024.

pyrityt selkeyttämään ohjetta, varsinaisia asiamuutoksia siihen ei ole päivityksen kautta tullut.

Vaativuustasokuvauksiin voi tulla muutoksia vain, jos niitä sovitaan tarkentavissa virkaehtosopimusneuvotteluissa, eivätkä kuvaukset sisälly soveltamisohjeeseen. Poliisin palkkausjärjestelmän päivitetty soveltamisohje 1.3.2024 lukien on julkaistu Sinetissä.

Vuorotteluvapaa ja aikuiskoulutustuki ovat päättyneissä. Ehtiikö niitä vielä hyödyntää?

MR Vuorotteluvapaan ja aikuiskoulutustuen lakkauttamista koskevaa lakimuutosta on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Maaliskuun alussa tilanne asiassa on se, että hallitus on antanut 15.2.2024 esityksensä eduskunnalle (Hallituksen esitys HE 8/2024 vp) aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi, ja asian käsittely on eduskunnassa kesken.

Laki vuorotteluvapaalain kumoamisesta hallituksen esityksen mukaan esitetään tulevan voimaan 1.8.2024.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan lakkauttaminen tulisi voimaan siten, että vuorotteluvapaan voisi aloittaa vielä 31.7.2024. Heinäkuussa alkanut vuorotteluvapaa voisi jatkua koko 180 kalenteripäivän enimmäismäärän ja viimeiset vuorotteluvapaat päättyisivät näin ollen ensi vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Jotta vuorotteluvapaa katsottaisiin aloitetuksi 31.7.2024 mennessä, vuorottelusopimus olisi toimitettava työ- ja elinkeinotoimistolle, ja vuorotteluvapaan sijaisen työsopimuksen alkamispäivän tulisi olla viimeistään 31.7.2024.

Laki aikuiskoulutusetuuksista annetun lain kumoamis-

ta on hallituksen esityksessä tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.6.2024. Aikuiskoulutustukea olisi mahdollista saada opintoihin, jotka alkavat viimeistään 31.7.2024, jolloin alkaisi myös tukikausi. Tukea olisi mahdollista saada vuoden 2025 loppuun asti. Syksyllä 2024 alkaviin opintoihin tukea ei siis voi enää saada.

Lakimuutoksen voimaantuloa koskevat tiedot ovat siis tätä kirjoittaessani vielä esityksiä ja niihin voi tulla muutoksia eduskuntakäsittelyn aikana. Vuorotteluvapaasta ja siihen liittyvistä ehdoista löydät tarkemmin tietoa työttömyyskassamme Aarian nettisivuilta www.aariakassa.fi ja aikuiskoulutustuesta osoitteesta www.aikuiskoulutustuki.fi.

Voinko hakea virkavapaata heti aiemman virkavapaan perään?

AU Virkavapaata voi hakea suoraan edellisen virkavapaan perään. Sillä ei ole väliä, millä virkavapaalla olet tai mitä virkavapautta haet jatkoksi. Harkinnanvaraisissa virkavapaissa on kuitenkin tärkeää huomioida se, että päätös virkavapaan myöntämisestä on työnantajan harkinnassa ja riippuu työnantajan linjauksista. Virastossa linjaukset ovat kuitenkin samat kaikille henkilöstöryhmille.

Työnantaja voi evätä harkinnanvaraisen virkavapaa-annuksen linjauksen perusteella. Eli jos virastossa on esimerkiksi linjattu, että harkinnanvaraista virkavapaata saa hakea määrätyn ajan sisällä korkeintaan kaksi, tällöin kolmas virkavapaus heti perään ei ole mahdollista. Lisäksi työnantaja voi evätä anomuksen, mikäli viraston resurssi- tai työtilanne ei mahdollista vapaan myöntämistä.

Tärkeää on myös huomioida, että palatessasi virkavapaalta et ehkä pääse samaan työpisteeseen, josta lähdit. Palkkatasosi kuitenkin säilyy. 🟡

Hanna-Riikka Inkeroinen, 42, työskentelee päivystäjänä Keravan hätäkeskuksessa kolmivuorotyössä. Toiselta ammatiltaan hän on kirkkomuusikko ja johtaa Tampereen poliisilaulajia. Inkeroinen valmistui kirkkomuusikoksi Tampereen konservatoriosta pääaineenaan urut. Hän jatkoi opintojaan Tampereen ammattikorkeakoulussa, jossa hänen pääaineensa oli laulu. Sieltä hän valmistui AMK muusikoksi.

TEKSTI Nina Juurakko KUVAT Suvi Roiko

Hanna-Riikka Inkeroinen:

Kuorossa voit olla osa soitinta ja kertoa laulun tarinan

Lapsesta asti **Hanna-Riikka Inkeroinen** on laulanut kuoroissa ja kirkkomuusikon koulutuksen ansiosta hän pääsi johtamaan useita kuoroja. Inkeroinen on laulanut vuosia niin lapsi- kuin sekakuoroisakin ja muun muassa laulun ammattilaisista koostuvissa Tampere Cappellassa ja Suomen kanttorikuorossa.

– Haaveeni oli päästä Bachin Johannes Passionin solistiksi, ja se on toteutunut jo kolme kertaa. Olen laulanut alttosolistina, Inkeroinen kertoo silmät loistaen. Hän ehti tehdä kanttorin töitä noin 15 vuotta, joista 12 vuotta Sastamalan seurakunnassa. Siinä työssä hänen intohimonaan olivat kuorot.

Kanttorin työ on kuitenkin hengellistä, mikä määrittelee musiikillisen kontekstin. Inkeroinen halusi laajentaa musiikillista maailmaansa mutta kokea ammatillisesti vielä jotain muutakin. Niinpä hän päätyi hakeutumaan hätäkeskuspäivystäjäksi. Se tie johti hänet myös poliisikuoron kuoronjohtajaksi.

Ensimmäiseksi naisjohtajaksi

Inkeroinen aloitti hätäkeskuspäivystäjän opinnot tammi-kuussa 2020. Samaan aikaan Tampereen poliisikuoro etsi uutta taiteellista johtajaa.

– En ollut koskaan johtanut mieskuoroa, mutta rohkenin hakea tehtävään ja sain paikan. Olen kuoron ensimmäinen naisjohtaja, hän kertoo. Inkeroinen aloitti tehtävässä keväällä 2021.

– Kuoron johtaminen on vastapainoa työlleni ja innostun siitä joka kerta, kun harjoittelemme. Tampereen poliisilaulajissa on tosi sitoutunutta ja innostunutta porukkaa.

Tampereen poliisilaulajat on 4-ääninen mieskuoro, johon kuuluu 26 miestä: ykköstenorit, kakkostenorit, ykkösbassot ja kakkosbassot. Kuoro harjoittelee joka viikko kaksi tuntia, harjoitukset pidetään Tampereella.

Inkeroisella on oma visio, miltä kuoron pitää kuulostaa. Hän menee tinkimättä sitä kohti ja onkin saanut palautetta kuoron kehittämisestä.

– Ei voi jättäytyä menneeseen, ohjelmistossa on oltava kosketuspintaa myös tähän päivään ja laulajien omaan musiikilliseen maailmaan. Ja sillä tavalla voimme saada myös nuoria laulajia mukaan. Minulle on tärkeää, että kuoron tulevaisuus olisi hyvä ja kuoron toiminta säilyisi aktiivisena, Inkeroinen pohtii.

Poliisien johtamisesta hän toteaa nauraen, että he ovat maailman ihanimpia ja helpompia ihmisiä, joiden kanssa tulla toimeen.

– Kyllä minä tiedän, että miehet laulavat. Kun käy karaokepaikoissa tai seuraa laulukilpailuja, niissä on ihan älyttömän

↑ Tampereen poliisilaulajat harjoittelevat yhdessä viikottain.

hyviä laulajia. Kuoron on oltava houkutteleva vaihtoehto laulamiseen myös miehille ja tämän eteen haluan tehdä töitä.

Ihmisiä ihme

Kuorolaulussa on Inkeroinen mielestä huikeaa sen yhteisöllisyys.

– Voit olla osa soitinta, kun olet osa kuoroa. Yksi laulaja on yksi osa orkesteria. Minun tehtäväni on pyrkiä auttamaan

yksittäisiä laulajia kehittymään, mutta kuorolaulu on joukkuelaji. Se tunne, kun biisin saa valmiiksi ja kuoro ”soittaa” sitä laulullaan ja kun se soi, se on huikeaa, Inkeroinen kertoo ja tunnustaa, kuinka kyneleet nousevat usein hänen silmiinsä harjoituksissa, kun kaikki menee hyvin. Musiikin voima on niin valtava. Inkeroinen painottaa, että musiikin tarkoitus on tunteiden välittäminen. Laulajan on uskallettava tuntea laulu, kertoa sen tarina ja välittää se kuulijoille.

– Siksi musiikkia on maailmassa. Ihmissääni soittimena on käsittämättömän koskettava ja aseistariisuva.

Kuorolla on monipuolinen ohjelmisto. Inkeroinen haluaa jatkaa edellisten johtajien aloittamaa linjaa ohjelmiston uudistamisessa. Hän haluaa kuulla suunnittelussa myös kuorolaisten toiveita ja mielipiteitä. Perinteisesti mukana on isänmaallisia lauluja, kansanlauluja, joululauluja ja hengellisiä lauluja, mutta myös nykymusiikkia kuten useita **Kassu Halosen** ja **Vexi Salmen** kappaleita sekä **Lauri Tähkän Minun Suomeni**. Kuorolla on aika paljon vakiintuneita esiintymisiä kuten joulun alla joulukonsertit, tammikuussa kärjäkirkko, poliisimusiikkipäivät ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen juhlapäiviä. Toukokuun alussa kuoro konsertoi yhdessä Uudenmaan poliisilaulajien kanssa sekä Tampereella että Helsingissä.

– Sain olla ensimmäistä kertaa mukana valtakunnallisilla poliisimusiikkipäivillä Tampereella viime vuoden kesäkuussa.

” Musiikin voima on valtava.

Poliisikuorojen ja Helsingin poliisioittokunnan välinen yhteistyö on valtava rikkaus ja tärkeä osa kuorojen toimintaa. Taphtuma teki minuun suuren vaikutuksen ja toivon, että tämä perinne säilyy, samoin poliisikuorojen välinen yhteistyö.

Hiljattain Tampereen poliisilaulajat oli laulamassa Ylen Elämäni biisi -ohjelmassa.

– Aikataulu oli tiukka ja ehdimme harjoitella vain kerran ennen esiintymistä. Se meni hyvin. Tällaiset onnistumisen kokemukset kovassa paikassa vahvistavat luottamusta kuorolaisten ja johtajan välillä.

Kanava käsitellä omia tunteita

Nyt kun Inkeroinen ei tee enää päätyökseen musiikkia ja sille on vähemmän aikaa, musiikin merkitys on saanut uusia muotoja.

– Aikataulu, jossa rentoudun. Se on samalla myös kanava käsitellä omia tunteitani. Ikävöin kuorossa laulamista ja viime vuonna pääsin yhdelle Suomen kanttorikuoron periodille, mutta Tampere Cappellan toimintaan ei aika riittänyt. Ammattimusiikon kokemus on tuonut Inkeroiselle eväitä pärjätä myös ammatillisesti hätäkeskuspäivystäjänä ja käsitellä työssä eteen tulevia tilanteita.

– Stressaavassa tai jännittävässä tilanteessa on otettava kroppa haltuun samalla tapaa sekä laulamisen että päätyön

↑ Hanna-Riikka Inkeroinen on kuoron ensimmäisen naisjohtaja.

parissa. Laulajan keho on kuitenkin instrumentti ja soitin. Se on tosi kovilla kolmivuorotyössä.

– Kanttorina ollessani hautajaisissa katsoin usein arkkua ja mietin, miten arvostan niitä, jotka tekevät työtä kuoleman ja elämän rajapinnassa. Musiikilla on merkitystä ihmisten surussa, musiikki lohduttaa. Ja nyt teen päätyötäni siinä rajapinnassa, mutta saan hyödyntää myös musiikillista osaamistani kuoron kanssa.

Rohkeasti laulamaan!

Suihkussa laulaminen ei ole Inkeroiselle pelkkä legenda.

– Avaan äänen pesuhuoneessa, siellä on kaakeliseinät ja paras akustiikka, hän naurahtaa.

Inkeroinen kertoo vielä yhden yllättävän seikan: karaokea laulaessaan hän on epämukavuualueellaan.

– Se on minulle vaikeaa, koska olen koulutukseltani klassinen laulaja. Ääniteknisesti en voi laulaa samalla tavalla esimerkiksi **Mozartin** aariaa ja **Kaija Koota** kuulostamatta tyylitajuttomalta. Mutta haaveilen karaokelaitteista kotiin, jotta voisin kehittyä!

Jos joku miettii, olisiko riittävän hyvä laulamaan kuorossa, Inkeroinen muistuttaa, että treenejä voi tulla aina kuuntelemaan.

– Haluan rohkaista mukaan, vaikka ei aiempaa kuorokokemusta olisikaan. Kuorolaulajaksi voi oppia harjoittelemalla ja minun tehtäväni on auttaa tässä. Inkeroinen on päättänyt pitää kuorolaulun hengissä poliisissa. Jos joku, niin hän tietää, mistä puhuu. 🟡

← Tampereen poliisilaulajien ohjelmisto on monipuolinen.

← Helsingin poliisiasemalla toimi järjestöskunnan naisvaliokunta (Helsingin miliisi?). Ryhmäkuvassa istumassa oikealla ryhmän vetäjä Fiina Pietikäinen. Kuva otettu todennäköisesti vuonna 1917. Kuva: Kansan Arkisto

Naispoliisien aseman vakiintuminen oli vuosikymmenten taival

Suomalainen yhteiskunta heräsi naispoliisikysymykseen 1900-luvun alussa. Ensimmäiset naispoliisit työskentelivät naisasiakkaiden kanssa sekä lastensuojelutehtävissä. Naispoliisien aseman vahvistuminen vaati aikaa sekä aktiiveja, jotka pitivät asiaa esillä.

TEKSTI
Sijja-Elisa Laitonen

KUVAT
Kansan Arkisto ja
Poliisimuseo

Vuoden 1905 yleislakko sulki siihen asti lailliset bordellit, ja niissä työskennelleet ja asuneet naiset mahdollisine lapsineen päätyivät irtolaisiksi. Samana vuonna Helsinkiin perustettiin Valkonauhahdistys, joka yhdessä Suomen Naisten Kristillisen Raittius- ja Siveysliiton sekä muiden Valkonauhahdistyksen paikallisosastojen kanssa alkoi järjestää irtolaisiksi ajautuneille naisille ja lapsille turvakoteja sekä käytännöllistä apua, siveellistä tu-

kea unohtamatta. Huomattuaan ettei poliisilaitoksilla ollut naistyöntekijöitä, ryhtyivät nämä naisjärjestöt ajamaan naispoliisiasiaa.

Ensimmäiset naiset palkattiin Helsingin poliisilaitokseen siveyskaitsijoiksi vuonna 1907. Tämän jälkeen Turkuun palkattiin kolme naistyöntekijää. Tampereelle, Viipuriin sekä Ouluun palkattiin yhdet jokaiseen. Näistä ensimmäisistä naiskaitsijoista löytyy vain vähän tietoa. Pääpaino on ollut

naiskiinniotettujen kanssa työskentelyssä, prostituoitujen ja työttömien naisten valvonnassa sekä lastensuojelutehtävissä. Henkilöntarkastukset ja kuljettamiset esimerkiksi veneeristen tautien klinikalle kuuluivat kaitsijoiden toimenkuvaan.

Voisi todeta, että työnkuva painottui sosiaalityön kaltaiseen työhön. On kuitenkin varsin mahdollista, että jotkut varhaisimmista naistyöntekijöistä ovat olleet tekemisissä myös rikostutkinnan kanssa, sillä laittomia abortteja ja lapsenmurhia tehtiin Suomessa vielä 1960-luvun lopussa. Kovia väkivaltarikoksia tutkivat miesetsivät, mutta ainakin 1930-luvulla naispoliisit tutkivat lapsenmurhia, joita tapahtui etenkin sotien aikana. Laittomiin sikiönlähdetyksiin eli raskauden keskeytyksiin liittyneet kuolevien naisten kuulustelut olivat osa naispoliisien työnsarkaa.

Ensimmäinen julkinen vaatimus naispoliisien palkkaamisesta esitettiin Tampereella 1908 järjestetyn Siveellisyyskonferenssin yhteydessä, mutta asia ei johtanut sen suurempaan konkretiaan. Naisia palkattiin laitoksille sen mukaan, miten kukin poliisijohto asiaan suhtautui. Vuonna 1916 Helsinkiin perustettiin naisjärjestöjen välinen Siveellisyyskeskuskomitea, joka otti naispoliisikysymyksen ohjelmaansa tavoitteenaan yhdenmukaistaa naispoliisien työnkuva ja palkkaus.

Naismiliisijaosto perustetaan

Sisällissotaa edeltävän murroksen johdosta Helsingin poliisilaitoksessa vaihtui valta: järjestyksenhoidosta huolehti väliaikainen muodostelma työläisväestöstä, joka käytti itsestään nimitystä miliisi. Myös naismiliisijaosto perustettiin, ja Helsingin poliisilaitoksen henkilöstömatrikelista käy ilmi, että jaostoon kuului kuusi naismiliisiä.

Fiina Pietikäinen johti tätä naismiliisijaostoa, muuten sen toiminnasta on varsin vähän tietoa. **Maria Wiik** -nimisen naisen henkilötietojen loppuun on kirjattu ”kadonnut punaisten mukana vuonna 1918”. Muiden naismiliisien kohdalla ei ole varmaa tietoa.

Dagmar Karpio puolestaan kirjoittaa vuonna 1928 ilmestyneessä Suomen Naisten kansallisen siveellisyyskomitean julkaisemassa teoksessa *Naispoliisikysymys meillä ja muualla*, että Helsingin poliisilaitokselle palkattiin jopa

” Naisia palkattiin laitoksille sen mukaan, miten kukin poliisijohto asiaan suhtautui.

25 naismiliisiä ja toiminta oli alkanut lupaavasti, kunnes kahden kuukauden kuluttua sota puhkesi ja poliisilaitos joutui jälleen tekemään uusia järjestelyitä.

Naispoliisien nimikerepertuaari ensimmäisinä vuosikymmeninä on ollut varsin laaja. Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksen tilastoista selviää, että nimityksinä käytettiin naisapulaista, hoitajatarta, naisvartijaa sekä naispoliisia.

Koulutus painottui naisyhdistysten tarjoamiin kursseihin ja asian yhdenmukaistamiseksi naisyhdistykset yhdistivät voimansa. Ne halusivat, että Suomeen otettaisiin mallia Englannista, jossa naispoliisit olivat osa poliisivoimia vuodesta 1916 alkaen.

Naispoliiseille omat vaatimukset

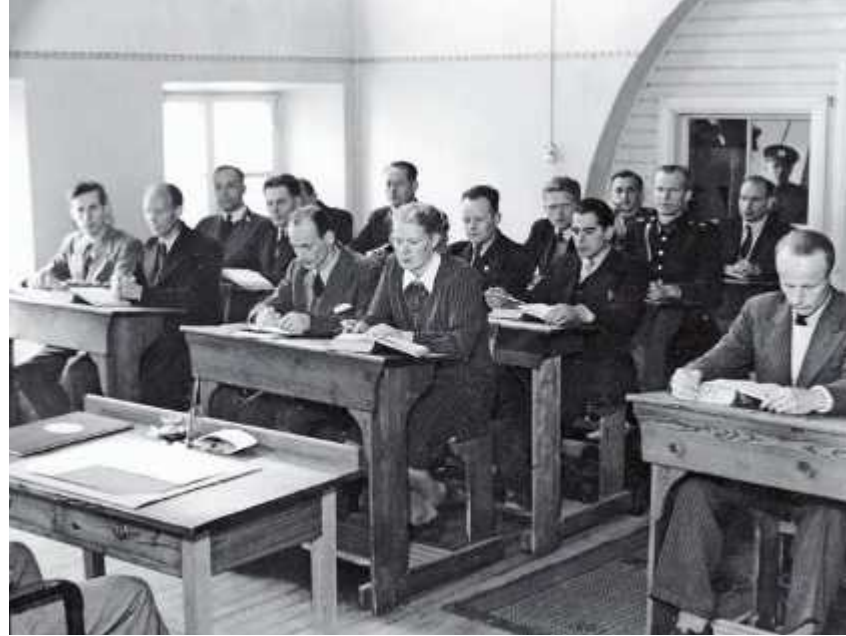
Virkapukuasetuksessa naispuoliset poliisivirkailijat mainittiin ensimmäisen kerran vuonna 1923. Naisten pukeutumisesta määräsi tuolloin sisäasiainministeriö tarpeen mukaan. Samana vuonna Suomessa järjestettiin Siveellisyyskomitean ja Valkonauhahdistyksen toimesta ensimmäiset naispoliisikurssit. Kurssille osallistui 25 naista eri puolilta Suomea ja heistä yhdeksän toimi naiskonstaapelin virassa.

Näiden kurssien aikana käytyjen keskustelujen perusteella asetettiin naispoliisien vaatimukset:

Naispoliisi:

- näkee jokaisessa ihmisessä kanssaihmisensä
- on luotettava, vaitelias, puolueeton ja lahjomaton
- täyttää velvollisuutensa ja on täsmällinen
- on avulias, kohtelias ja huomaavainen
- on hyväryhtinen, hillitty ja esiintymisessään arvokas
- naispoliisin huomiokyky on aina vireillä
- pitää mielensä rohkeana
- on eläinten ja muun luonnon ystävä
- harrastaa siistiä ulkoasua sekä puhtautta omassa ympäristössään
- on ehdottomasti raitis, ei käytä voimasanoja eikä karttaa huonoja tapoja

Valkonauhahdistys ajoi naispoliisiasiaa jatkuvasti eteenpäin muiden naisyhdistysten kanssa ja lopulta vuonna 1928 Helsingin naisyhdistys hyväksyi yhteisen vaatimuksen, joka

↑ Hilka Hartamaa miehistökurssilla Suomenlinnassa vuonna 1950. Kuva: Poliisimuseo

osoitettiin Valtioneuvostolle. Vetoimuksessa vaadittiin valtiolta varoja käytännötoimiin, joissa tavoite oli lähettää naispuolinen tutkija Englantiin selvittämään sikäläistä naispoliisitoimintaa ja raportoimaan siitä.

Valtio myönsi vuonna 1929 suuruudeltaan 35 000 markan stipendin naisjuristien edustaja **Inkeri Sahlanille**, joka oleskeli kuusi viikkoa Englannissa. Hänen yhteenvetonsa sikäläisistä naispoliiseista sysäsi Suomen naispoliisiasiaan eteenpäin.

Kansanedustaja **Miina Sillanpää** esitti vuonna 1932 eduskunnalle naispoliisitoiminnan vakinaistamista. Eduskunta hylkäsi esityksen, vaikka se saikin kannatusta. Naiskonstaapeliniitys tuli voimaan vuonna 1936. Tätä ennen oli huolto-osaston konstaapeli **Lempi Mäenpää** päässyt osallistumaan miehistöluokan poliisikurssille.

Naispoliiseja kautta maan

Naispoliisien tarve korostui suurimmissa kaupungeissa, sillä niissä riitti valvottavaa eri tavalla kuin pienemmissä kylissä. Turun poliisilaitokselle otettiin jo vuonna 1909 peräti neljä naispoliisia, joista näkyvin oli 46-vuotias **Sofia Lauren**. Hän oli ennen poliisin tointa työskennellyt emännöitsijänä ja käsityöopettajana useammassa eri paikoissa ja kuului ikänsä puolesta poliisihenkilöstön vanhimpaan kaartiin.

Oulussa elää edelleen muistiperinteessä luonnehdinta Pohjois-Suomen oman lempinimenkin ansainneesta ensimmäisestä naispoliisista **Hanna Sippolasta**: ”Kolokatan

Manta, kookas kuin karhu ja juluma kuin ahama.” Hän työskenteli Oulun poliisilaitoksella vuosina 1919–1942.

Kuopiossa naispoliisina 1913 vuodesta alkaen työskennellyttä **Helmi Huttusta** kutsuttiin vuorostaan Kuopion Nalleksi. Legenda on myös **Hertta Upari**, joka aloitti ratsupoliisissa vuonna 1946, ja joka oli ensimmäinen vanhemman konstaapelin nimikettä käyttävä nainen. Hän sai ensimmäisenä naisena itselleen myös oman poliisiunivormun.

Viipurissa vuosina 1918–1939 toiminutta kaitsijan virkamerkkiä kantanutta **Maria Toivasta** kuvattiin tarmokkaaksi, velvollisuudentuntoiseksi ja avuliaksi. Tampereella vuodesta 1910 työskennellyttä ensimmäistä naispoliisia **Iida Seilasta** voisi puolestaan kuvata isänmaalliseksi, sillä hän sai seuraavana vuonna potkut virastaan kieltäytyessään alistumasta venäläiskomentoon. Etsivänä työskennellyt Seilanen palkattiin takaisin laitokselle vuonna 1912.

Aune Sarlin näki vuonna 1936 Helsingin Sanomissa ilmoituksen kunnalliskodin johtajattarille järjestettävästä kurssista, jonne mahtui mukaan myös kymmenen poliisialalle haluavaa naista. Hän työskenteli tuolloin Rikostutkimuskeskuksessa ja laitto hakemuksen kurssille. Sarlin päätyi töihin murharyhmään ja pääsi heti kentälle muiden etsivien kanssa. Hän sai tutkittavakseen sikiönlähdetyksiä ja lapsenmurhia sekä seksuaalirikoksia.

Samoihin aikoihin Helsingin poliisilaitokselle palkattiin myös **Fanny Kärkkäinen**, joka tuli taloon alkuun kirjuriksi, eteni kanslistiksi ja lopulta Suomen ensimmäiseksi naiskomisarioksi vuonna 1946.

Sota ja jälleenrakentamisen aika

Syyskuussa 1939 Suomen naisten kansallisliiton naispoliisikomitea järjesti Helsingin poliisilaitoksen kanssa naispoliisikurssin, johon osallistui yhteensä 14 naista. Sotien aikana naisetsivät olivat jo vakiinnuttaneet paikkansa Helsingin rikospoliisissa; Sarlinin lisäksi rikososaston säännöstelymääräyksiä tutkivassa jaoksessa on ollut kaksi naisetsivää. Toinen heistä on mahdollisesti ollut **Lahja Vesterberg**, joka on toiminut etsivänä jo kieltoain aikaan.

Naiset myös halusivat poliisin työhön. Vuonna 1941 Helsingin kaupungilla oli määräraha 20 naispoliisin palkkaamiseen ja hakemuksia tuli yhteensä 400. Sotien aikana järjestettiin lyhyitä poliisikursseja naisille, ja naisia alkoi ylipäätään tulla useampiin kaupunkiin poliisiksi. Vaasassa ensimmäiset naispoliisit aloittivat huoltopoliisissa vuonna 1941.

Sodan jälkeen irtolaisten määrä kasvoi samaan aikaan, kun alkoholinkulutus hätyytteli ennätystään sekä naisten

että miesten keskuudessa. Huoltopoliisin toimenkuvaan kuului irtolaisvalvonta, ja etenkin tähän jaokseen haluttiin nais-työntekijöitä. Tehtävänä oli valvoa asunnottomia, alkoholisteja, prostituoituja sekä sijoitettuja lapsia, joita palautettiin ympäri Suomea sijaitseviin kasvatuslaitoksiin sitä mukaa, kun heitä löytyi.

Tuohon aikaan ajoneuvojen määrän vähyys näkyi siinä, että kiinniotetut kuljetettiin jalkapartion voimin kohteeseen, oli päämääränä putka, veneeristen tautien yksikkö, työlaitos tai koulukoti. Naiskonstaapeleilla ei ole ollut käytössään virkapukua eikä voimankäyttövälineitä, joten tilanteet ovat voineet olla vaarallisia esimerkiksi mielisairaiden kuljetuksessa.

1970-luvulla huoltopoliisissa konstaapelina työskennellyt **Annikki Kekki** kertoi eräänkin kerran joutuneensa kuljetamaan yöjunalla naispuolista mielenterveyspotilasta hoitoon. Koko yön miesmatkustajat olivat ahdistelleet heitä, ja Kekkilä oli ollut täysi työ saada tilanne pidettyä hallinnassaan.

Naispoliisia asia etenee

Ensimmäinen Valtion poliisikoulun naispoliisikurssi järjestettiin Suomenlinnassa vuonna 1948 ja sen kesto oli neljä viikkoa. Kurssille osallistui naisia eri poliisilaitoksilta. Samana vuonna Suomessa oli yhteensä 21 naiskonstaapelin nimikkeellä toiminutta naista ja 15 poliisin töissä toiminutta hoitaja-nimikkeellä työskennellyttä naista. Kurssi ei edelleenkään ollut pääsyvaatimus poliisinaiselle, ja yleisin tapa päätyä poliisiksi oli yhä kanslistin tai kirjurin työ poliisilaitoksella, mistä työ sitten saattoi laajentua kohti poliisintyötä.

Hilka Hartamaa kävi ensimmäisenä naisena alipäällystökurssin, muttei koskaan päätynyt koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Naiset kyllä kelpasivat työntekijöiksi, mutta vain miehiä alempiin virkoihin. Naisten palkkatasokin oli merkittävästi pienempi kuin miehillä. Vuodesta 1950 alkaen naiset saattoivat erivapaudella hakea samoihin tehtäviin kuin miehet ja tästä erivapaudesta luovuttiin vuonna 1973. Vuonna 1951 naiskonstaapelien puvuksi määriteltiin avokauluksinen virkatakki ja hame.

Naispoliisiasiaa pidettiin esillä alan lehtien keskusteluisissa mutta myös muualla. Poliisijohtaja **Urho Kiukas** kirjoitti 1956 ilmestyneessä Yhteishyvässä: ”kun kerran nainen menestyy oikeuden jakajanakin siinä missä mies, niin miksei myös poliisin tehtävissä, ainakin suuressa osassa niitä.”

Lausunto oli ajankohtainen, sillä Helsingin poliisilaitoksen Rikospoliisin 1. ryhmän yhteyteen oli juuri perustettu naispoliisijaosto, jonka komisariona toimi Fanny Kärkkäinen. Tähän jaostoon kuuluivat kaikki poliisilaitoksen naispoliisit,

joita oli tuona vuonna peräti 15. He eivät kaikki työskennelleet samalla osastolla, vaan olivat hajautettuina eri yksiköihin.

Naispoliisit olivat viimeistään nyt tulleet näkyväksi osaksi poliisiorganisaatiota. 🟡

Lähteet:

Reino Orasmala: *Historiikki Helsingin poliisilaitoksen vaiheista 1826–1978*

Oula Silvennoinen & Kimmo Keskinen: *Helsingin poliisilaitoksen historia 1826–2001*

Muodollisesti pätevä? Poliisikoulutus itsenäisessä Suomessa. Julia Jansson.

Lahjomattoman vakaa, kykenevä ja valistunut, s. 20–291.

Poliisiammatti

korkeakoulu: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/152361/>

Muodollisesti_pateva_poliisikoulutus_itsenaissessa_suomessa.pdf?sequence=1 Klaudia Rosenberg: Tutkielma (1960)

Emmi Virtanen. JUMALALLE, KODILLE JA YHTEISKUNNALLE.

Suomen Valkonauhaliiton naispoliisikysymys 1905–1923. Historian progradu -tutkielma. Tampere 2007: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/78379/gradu02100.pdf?sequence=1&isAllowe>

Suomen Naisten kansallisliiton siveellisyyssykomitea: *Naispoliisikysymys meillä ja muualla Poliisimuseo*

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/11/09/vaatekriiseja-ja-tasa-arvokysymyksia-naisen-tie-poliisiksi-oli-pitka-ja-kivinen>

Silja-Elisa Laitonen

Silja-Elisa Laitonen on tutkinut naispoliisien taivalta *Suviranta*-trilogiaan, jonka ensimmäinen osa *Valinta* julkaistiin keuhällä 2022 ja toinen osa *Haavat* 2023. Helsingin poliisilaitoksella vanhempana konstaapelina vuosina 2010–2018 työskennellyt Laitonen valmistui käsikirjoittajaksi Metropolia Ammattikorkeakoulusta 2022.

Riina Sorhola

Kirjasarjan fiktiivinen päähenkilö lähtee lotaksi itärintamalla ja aloittaa työt huoltopoliisissa. Laitonen työstää parhaillaan trilogian päätösosaa, joka ilmestyy keuhällä 2025. Hän on saanut elokuvasäätien apurahan *Valinta*-kirjansa elokuvakäsikirjoitukselle ja työllistää tällä hetkellä itsensä kirjailijana ja käsikirjoittajana.

Passipoliisista pomoksi – 42 vuotta iloa, surua ja ihmisiä

Jussi-Pekka Lämsä työskenteli Helsingin poliisilaitoksen palveluksessa yli neljä vuosikymmentä. Tuona aikana organisaatio koki monet muutokset, poliisikoulutusta uudistettiin ja työturvallisuus parani. Samalla myös Helsinki kasvoi ja kehittyi. Lämsä kuvaa näitä muutoksia trilogiassaan *Pussihousut*.

TEKSTI JA KUVA
Katja Almgren

Kun **Jussi-Pekka Lämsä** lähti opiskelemaan poliisiksi, Suomi oli hyvin erinäköinen kuin tänään. Poliisiksi opiskelevat olivat pääosin miehiä, ulkomaalais-taustaiset asiakkaat olivat lähinnä turisteja ja poliisit hakeutuivat tilaisuuden tullen työskentelemään mieluummin kotipi-täjiin kuin maan pääkaupunkiin.

Lämsä sanoo, että poliisin perustoiminta on sen sijaan säilynyt samana: keikat ajetaan, jutut tutkitaan ja luvat myönnetään. Tapa tehdä töitä on kuitenkin muuttunut kymmeniä, ellei satoja kertoja toisenlaiseksi.

– Kun aloitin, oli poliiseja paljon ja töitä vähän. Nyt on töitä paljon ja poliiseja vähän. Tutkinnan puolella jo pelkästään verkossa tehtyjen ilmoitusten määrä on ihan mieletön, ja kentälläkin keikkamäärä on kasvanut. Poliisiautot ovat muuttuneet konttoreiksi, ja atk on aivan oma lukunsa.

Jos jokin on Lämsän mielestä parantunut, niin työturvallisuus. Kun Lämsä aloitti nuorempana konstaapelina lähetystovartiossa Tehtaankadulla, suojaliivejä säilytettiin poliisi-asemalla. Ne painoivat paljon ja riittivät keikalle ensimmäiseksi paikalle ehtineille. Kun asia nostettiin puheisiin, kommentit olivat aina sen suuntaisia, että jotain ikävää pitäisi tapahtua, jotta suojavälineiden kehittämiseen saataisiin tarvittavat rahat. Ja kyllähän sitä tapahtuikin. Virkatehtävissä on Lämsän uran aikana menehtynyt eri puolella Suomea kaikkiaan 16 poliisia. Heistä valtaosa 1980- ja 1990-luvuilla.

Vielä 1990-luvun alkupuolella osa poliiseista hankki keyven luotiliivin omakustanteisesti, sillä talon puolesta han-

kitut puolen tuhatta jaettiin erikoistehtävissä toimiville. Suojaliivit toki löytyivät jo jokaisesta poliisiautosta, mutta ne oli tehty keklarista ja painoivat paljon.

Raskaita aikoja

Kun Lämsä aloitti keskustan poliisipiirin kenttäyksikön johtajana Pikkuroballa joulukuussa 1997, hän saapui luotsaamaan sairastunutta työyhteisöä. Konstaapelit **Antero Palo** ja **Eero Holsti** olivat saaneet surmansa tanskalaisen vankikarkuri **Steen Christensenin** ampumana vajaa kaksi kuukautta aiemmin. Lämsä tunsu menehtyneistä entuudestaan Holstin ja oli osallistunut surmien jälkeisiin etsintätöihin Karhun joukkueenjohtajana.

Sen aikaisten ohjeiden mukaisia debriefing-tapaamisia oli Lämsän mukaan pidetty jo ennen hänen tuloaan kenttäyksikön johtajaksi, mutta suru- ja jälkityötä tehtiin tehokkaasti vielä vuoden päivät.

– Alaisistani komisario **Tuomo Lotta** hoiti yhteydenpidon omaisiin, ja komisario **Kauko Hakala** henkilöstöön. Molemmat jaksoivat puhua. Järjestelimme ihmisten työoloja, kun osa menehtyneiden konstaapeleiden kanssa samassa vuorossa työskennelleistä halusi vaihtaa toisiin töihin. Se aika ei ollut helppoa, mutta etuni oli siinä, että tunsin suurimman osan vakituisesta henkilöstöstä, Lämsä kertoo.

Lämsä tiesi Hakalan pitävän hyvää huolta henkilöstöstä, sillä tämä oli huolehtinut heistä myös Hirsalassa tapahtuneen piiritystilanteen jälkeen vuoden 1994 lopulla. Hakala

toimi tuolloin Karhun päällikkönä. Operaatiossa poliisit olivat joutuneet ampumaan piiritetyn, ja tämän omaiset nosivat tapauksesta oikeusjutun. Oikeus totesi poliisien toimineen tilanteessa oikein, mutta tapahtumat jättivät jäljen mukana olleisiin.

– Kaukon kanssa palattiin Hirsalaan hyvin usein saunamarin nurkassa. Kake piti huolta Hirsalassa henkisesti vammautuneista, vaikka paikka oli todella kova hänelle itsekin.

Vahva luottamus väkeen

Lämsälle kertyi Pikkuroballa vietettyjä työvuosia yhteensä 27. Pitkän uran ajalta Lämsä muistelee erityisellä lämmöllä juuri Roban ihmisiä. Niihin aikoihin sijoittuvat myös onnistumiset henkilöjohtamisessa.

– Poliisilaitoksen päluottamusmies **Kari Koskisella** oli Roballa virkahuone. Hän tokaisi kerran, että olimme siellä

kuin yhtä suurta perhettä, kun kutsuin hänet osallistumaan kaikkiin johtoportaan piiripalaveriin.

Lämsä oli ottanut tehtäväkseen opetella Roban vakituisen työntekijöiden nimet. Ne, joita hän ei tuntenut entuudestaan, hän opettelisi, Lämsä päätti.

Lämsä myös delegoi tehtäviä rohkeasti.

– **Walleniuksen Jaska** totesi kerran, etten ehdi edes istua, kun minulla on niin kiire delegoida. Luotin kuitenkin väkeen ja luotan edelleen. Mitä enemmän on porukkaa, sitä enemmän täytyy olla myös luottamusta. Johdettavia oli parhaimmillaan 350 henkeä Punanotkon lupayksikkö mukaan lukien. Näin jälkikäteen ajateltuna lupapuolen väkeen olisi pitänyt tutustua paremmin, se osa-alue jäi minulla heikoimmaksi.

Kun Lämsä teki oman toimen ohella Karhun kaksoisjohtajan töitä vuonna 1995, hän sai käyttöönsä ensimmäisen virkakännykkänsä. Siitä lähtien kännykkä kulki mukana läpi

↑ **Jussi-Pekka Lämsä** työskenteli **Pikkuroballa** työurastaan 27 vuotta. Vuonna 2015 kiinteistöissä avautui hotelli **Lilla Roberts**. Vieraillessaan hotellissa Lämsä halusi yöpyä entisessä työhuoneessaan, huoneessa numero 620.

” Mitä enemmän on porukkaa, sitä enemmän täytyy olla myös luottamusta.

virikauran 24/7. Lämsä edellytti alaisiltaan, että nämä ilmoitaisivat hänelle heti, jos jotain erityistä tapahtuisi.

– Oli paljon mukavampi mennä töihin, kun tiesin ennalta, mitä oli tapahtunut. Ja kyllä väki ilmoittikin, isommista ja pienemmistä, eikä se minua koskaan vaivannut.

Kirjoittaminen lähellä sydäntä

Lämsä eli lapsuutensa Rautalammilla, mutta muutti nuoruusiän koittaessa pääkaupunkiseudulle isoveljensä ja tämän vaimon luo ja teki töitä rakennuksilla ja ratajatkänä. Veljen ehdotus poliisikoulutukseen pyrkimisestä ei saanut ensin vastakaikua, mutta alkoi silti kyteä nuorukaisen mielessä.

Kun Poliisin kurssikeskuksen ovet aukesivat, Lämsä ei haaveillut paluusta Rautalammille. Monille kollegoille Helsingin poliisilaitos oli vain astinlauta takaisin kotiseudun poliisiksi, jonne paikka aukesi harvakseltaan, yleensä jonkun sieltä eläköidyttyä.

– 1970-luvun puolivälin jälkeen Rautalammin asukasmäärä oli 5000 paikkeilla. Elin silloin normaalia poikamiehen elämää ja nautin siitä, että töistä Robalta lähdeytäväni kuljin jo Erottajalla siviilimiehenä.

Liki 42-vuotisen työuransa aikana Lämsä kävi myös koulutamassa alipäällystökurssilaisia Poliisiopistolla Otaniemessä. Koulutuksen siirryttyä Tampereelle paikkaa tarjottiin sieltäkin, mutta pääkaupunkiseudulle juurtuneena perheenisänä Lämsä halusi jäädä töihin Helsinkiin. Erilaisia koulutustehtäviä Lämsä teki kuitenkin uransa loppuun saakka. Hän oli myös mukana kehittämässä mellakkapoliisin, nykyisen Jouhan, toimintaa sekä turvaamassa lukuisia valtiovierailuja ja suur tapahtumia.

Työn lomassa Lämsä alkoi raapustella päiväkirjamerkintöjä.

– Kun istuin kokouksissa, pidin päiväkirjaa mukanani ja merkkailin, keitä kokoukseen osallistui ja mitä asioita listalla oli. Jos joku muu kuin minä oli sihteerinä, olivat tiedot näin helposti saatavissa ennen virallisen pöytäkirjan valmistumista. Laitoin päiväkirjaan ylös myös mielenosoituksia ja muita tapahtumia, joissa itselläni oli jokin rooli.

Kirjoittaminen tuntui Lämsästä aina helpolta ja mukavalta, ja kun hänelle tarjoutui tilaisuus kirjoittaa muistelmiaan kirja, hän päätti ryhtyä toimeen.

– Olin ensin ajatellut kirjoittaa osittain fiktiivisen tarinan omasta lapsuudestani, nuoruudestani ja perheestäni aina poliisiksi tuloon saakka. Kukaan ei kuitenkaan ollut vielä kirjoittanut muistelmia järjestyspoliisin työstä.

– Lähetin ensimmäiset 600 sivua luettavaksi. CrimeTimen kustantaja **Jouni Tervo** poisti lopulta koko sukuosuuden. Tervon idea oli myös se, että muistelmista tehtäisiin komeasti trilogia, Lämsä lisää.

Päiväkirjamerkintöjen lisäksi Lämsän lähteinä toimivat vanhat Poliisimiehen, sittemmin SPJL:n kalenterit, Suomen Kuvalehden kalenterikirjat sekä Helsingin Sanomien Aikakone, jonne on arkistoitu vanhat Hesarit aina vuoden 1997 loppuun saakka.

Keväällä 2023 ilmestynyt Lämsän esikoisromaani *Passipoliisina Tehtaankadulla* sai jatkoa vielä samana vuonna kakkososalla *Kenttäkomisariona Pengerkadulla*. *Pussihousut*-trilogian kolmas osa, *Piirin pomona Pikkuroballa*, julkaistaan 26.3.2024.

Selvät sävelet

Kun Lämsältä kysyy, mitkä ovat olleet hänen elämänsä parhaimmat päätökset, tulee vastaus ykskantaan: tupakanpolton lopettaminen 25-vuotiaana ja eläkkeelle jääminen 63-vuotiaana.

Lämsä kuvailee etenkin esikoiskirjassaan, kuinka sauhuksi laitettiin liki aina, kun siihen tarjoutui mahdollisuus. Lopettaessaan hän oli ensimmäisen kerran sitten rippikouluajojen polttamatta yli vuorokautteen.

– Molemmat veljeni ja isäni kuolivat nuorina. Tuskin olisin tässä, jos en olisi lopettanut. 1970-luvulla oli erittäin harvinaista, jos joku mies ei polttanut tupakkaa.

Eläkkeelle jäämisestään Lämsällä oli selvät sävelet hyvissä ajoin. Hän työskenteli tuolloin ylikomisariona Pasilassa ja kertoi suunnitelmistaan päällikölle vuotta ennen h-hetkeä. Se helppotti jatkosuunnitelmia myös talon sisällä. Lämsä päätti muokilla totuttua arkirytmää, kun eläkepäivät koittaisivat.

Vuodet ovat tasoittaneet miehen terävimmät särvät. Lämsä myöntää nuorempaan soittaneensa suutaan herkemmästäkin, mutta lisää, että toimintakulttuurikin oli silloin toista.

– Kun jäin kuusi vuotta sitten eläkkeelle, joutui suuta vetämään suppuun, ja tänä päivänä on vielä herkempää. Ennen vanhaan ihmiset kestivät paremmin sanomista niin, ettei loukaannuttu. Puhuttiin suoraan ja joskus rumastikin.

– Kritiikin voi kuitenkin antaa vittuilematta ja ihmisarvoa alentamatta. Jos kielteistä ja arvostelevaa palautetta pitää antaa, se tulee tehdä kahden kesken. 40 vuodessa opin senkin, millainen on olla hyvä alainen niin, ettei tarvitse lammastella. Turhista ei kannata alkaa narista. 🟡

RWS

Defence & Law Enforcement

YKSI KOHDE YKSI LAUKAUS YKSI VALINTA

RWS GmbH - luotettava kumppanisi tehtävissäsi, koulutuksessa ja simuloinnissa.

Johtavana innovatiivisten ampuatarvikkeiden valmistajana kehitämme ja tarjoamme pienkaliiperisiä vakio- ja erikoispatruunoita erilaisiin ammattikäyttötaphtumiin. Tarkkoja, luotettavia jaturvallisia. Kehitämme jatarjoammetiivissä yhteistyössä kanssasi parhaat ratkaisut nykyisiin ja tuleviin haasteisiisi.

ACTION 4 / ACTION 5 / ACTION 6 / ACTION SE

BDT

RWS GmbH is part of the Beretta Group and member of the BDT alliance.
This advertisement serves to present our company. Delivery exclusively to official buyers.

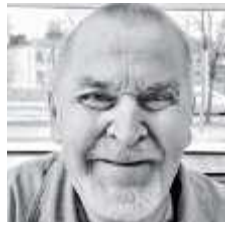
AMMOTEC FINLAND OY
Teollisuustie 4 A 2 / 66100 Maalathi / +358 6 3471800 / info@ammotec.fi
www.rws-technology.com

90 VUOTTA

Olavi Sarikka

SURUVIESTI

Niilo Joenperä
s. 14.9.1940, Reisjärvi
k. 10.11.2023, Helsinki

SURUVIESTI

Markku Lamberg
rikosylikonstaapeli
s. 29.5.1966, Leppävirta
k. 6.1.2024, Varkaus

SURUVIESTI

Jyrki Lounaskorpi
ylikomisario
s. 24.3.1960, Janakkala
k. 27.12.2023 Hattula

Muistamiset-palstalla julkaistaan kuvia merkkipäivistä, eläköitymisestä, häistä, lapsen syntymästä tai kollegan poismenosta. Tapahtumasta saisi olla kulunut korkeintaan kuusi kuukautta.

SURUVIESTI

Teuvo Ruohonen
ylikomisario
s. 21.8.1922, Askainen
k. 1.12.2023, Helsinki

SURUVIESTI

Marja Kaarina Setälä
vanhempi rikoskonstaapeli
s. 26.1.1942, Lappeenranta
k. 22.8.2023, Kotka

SURUVIESTI

Rauno Masalin
s. 15.8.1953, Viitasaari
k. 20.11.2023, Tuusula

Poliisin Tuki ry tukee virkatehtävissä vaikeasti vammautuneiden poliisien kuntoutusta ja virkatehtävissä menehtyneen poliisin omaisia. Ostamalla yhdistyksen kannatustuotteita tuet yhdistyksen toimintaa. Lue lisää Poliisintuki.fi

Opiskele **OIKEUSTIETEITÄ**
HTK/HTM tai ON/OTM -väyläopinnot, Itä-Suomen yliopisto
Hämeenlinnassa

Etene urallasi & Kehitä osaamistasi

MAKSUTON INFOTILAISUUS VERKOSSA
11.6.2024 klo 17

www.hameenkesayliopisto.fi

HÄMEEN kesä-YLIOPISTO

Spjl Suomen Poliisijärjestöjen Liitto

Jonne Rinne
puheenjohtaja
p. 050 399 8795

Mika Nygård
järjestöpäällikkö
p. 040 556 1441

Katja Almgren
visuaalisen viestinnän
asiantuntija
p. 044 582 0012

Virpi Hallikainen
talousassistentti
p. 044 720 2094

Tarja Heinonen
puheenjohtajan sihteeri
p. 040 561 0114

Minna Huhta
koulutus- ja edun-
valvontasuunnittelija
p. 045 137 3393

Mira Kajander
puheenjohtajan sihteeri
p. 040 662 0534

Auno Mäkinen
neuvottelupäällikkö
p. 044 906 3710

Anne Rakka
jäsenrekisterisihteeri
p. 050 415 2080

Rita Ridanpää
lakimies
p. 050 570 1597

Marko Rikalainen
päälouottamusmies/
poliisihallinto
p. 041 730 5340

Jesper Thurin
lakimies
p. 050 301 9254

Jaana Tynjälä
taluspäällikkö
p. 040 940 2061

Alice Utriainen
päälouottamusmies/OM
p. 050 440 8452

Sari Wiid
viestintäpäällikkö
p. 041 730 5957

Asemamiehenkatu 2,
00520 Helsinki
spjl@spjl.fi

” Jäsennumerosi
löydät kätevästi
SPJL mobiilista!

99 Kun pystyisikin kiukun kohotessa nukkumaan yön yli.

Menekkös siitä!

KÖRÖTTELIN valtatiellä jonossa pohjoiseen pyrkivien hiihtolomalaisten seassa. Nopeusrajoitus oli 100 kilometriä tunnissa, mutta tosiasiallinen vauhti suoralla enimmillään 60 km/h. Kyllä, keli oli huono ja loppumatkani 40 viimeistä kilometriä luokatonta tienhoitoa, mutta siltikin...

Lisäsin radiosta volyyymiä. Yritin toistella rauhoittavaa mantraa suu makeisia täynnä, mutta ei, ei, pannu talvipompan sisällä kiehahti yli. Se ei ollut enää mitään mutinaa, se oli lopulta huutamista ryyditettynä kaikilla oppimillani hävyttömyyksillä.

Kun vihdoinkin pääsin jonoa vetävän rinnalle, pahin pelkoni toteutui; siellä oltiin kaksin käsin kiinni ratissa, tuoli etukenossa, rintakehä ratin päällä arvatenkin silmät teevatina. Mutta jos ajo-taito on vähäinen, kannattaako punaisina hehkuvien tiekarttojen aikana lähteä ajamaan ja samalla aiheuttamaan vaarantilanteita itselleen ja muille. Hei haloo, kaikki eivät ole lomamatkallakaan!

No, hän siinä eteni jouset notkolla lasteiseen eteenpäin omaan tahtiinsa keliolosuhteet itselleen sovittaen. Ehkä hän näin pääsi varmemmin viikon sisällä perille sinne jonnekin.

Ohitukseni jälkeen, maantien auettua, oloni helpotti. Vihakohtaukseni hävisi kuin ilma täyteen puhalletusta ilmapallosta. Kroppa rentoutui, makeiset ällöttivät ja musiikista pystyi taas nauttia luukuttamatta sitä täysillä.

Tilanteen lauettua suoritin itsekseni debriefingin. Oliko tilanne todellakin niin vakava suhteutet-

tuna reagointiini? Kuka itse asiassa oli ja kenelle vaaraksi? Kenen paikka siellä bussissa tai junassa olisi oikeastaan ollutkaan?

Erään lähteen mukaan emme ole syntyperältämme vihaisia, vaan opittu ajattelutapamme vihastuttaa meitä. Totta, eihän sitä kapaloissa tarvitse kuin äidin maitoa tai korviketta, vaipan vaihtoa ja unta. Jos rytmi säilyy, ei tarvitse huutaa muuta kuin ilmavaivojaan tai koliikkia.

Vaan kyllä sitä hiekkalaatikolla saatetaan aika pian kaverin päähän lapiolla kolauttaa. Ja jos ei teon oikeutetusta kukaan aikuisempi ehdi kyseenalaistaa, asioiden hoitaminen puheen sijasta kättä pidemmän avulla voi tuntua kätevämmältä. Ja jos ei kättä pidemmällä, sitten kasvot raivosta vääristyneenä huutaen suusta Isolla Fontilla Isoja Ilkeyksiä.

Kun pystyisikin kiukun kohotessa ”Nukkumaan yön yli ”tai toteamaan, että ”Minä juon nyt kahvia”.

Mitä tästä automatkasta (taas) minulle koitui? Yksin autossa lähes kahden tunnin melskotettuaani olin perille päästyäni sopivasti saanut höyryt pihalle, ja ukko sai iltatsaijut rauhan valtaamassa pirtissä.

Maksava jäsen

Outi ”Ode” Ahonen työskentelee käräjäsihteerinä Pirkanmaan käräjäoikeudessa ja hän on SPJL:n 2. varapuheenjohtaja.

Posti Green

Kalevavakuutus.fi | 150
VUOTTA

✓ Ammattiliiton jäsenille

HAUTAA AJATUKSET KALLIISTA HENKIVAKUUTUKSESTA

Jäsenedulla säästät
jopa satoja euroja

Epätietoisuus on huonoimpia syitä kuopata läheisten taloudellinen tulevaisuus. Tosiasiassa henkivakuutus maksaa vähemmän kuin luulet. SPJL:n jäsenenä saat Kalevasta merkittävästi edullisemman henkivakuutuksen 60,5 % alennuksella. Voit vakuuttaa myös puolisisi yhteisellä pariturvalla – riittää, että toinen teistä on jäsen.

SPJL:n
jäsenedulla

3 022 vakuutettua henkeä

437 eur vuosittainen säästö ka.

ALENNUS

-60,5 %

ALENNUS

HYÖDYNÄ
AINUTLAATUINEN
JÄSENETUSI »

[www.kalevavakuutus.fi/
spjl](http://www.kalevavakuutus.fi/spjl)

